

REKOMENDACIJOS
DĖL LIETUVOS MOKSLO
TARYBOS TARPTAUTIŠKUMO
SKATINIMO

2025 m.

Elektroninis leidinys

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt.

ISBN 978-609-95905-8-5 (pdf)

© Lietuvos mokslo taryba

Šis kūrinys licencijuojamas remiantis CC BY 4.0 (CC BY).

TURINYS

Įžanginis žodis	4
Santrumpos	5
Santrauka	6
Pagrindinės rekomendacijos	6
Įvadas	8
I. Geografinės bendradarbiavimo iniciatyvų kryptys	10
1. Geografinių Tarybos bendradarbiavimo iniciatyvų analizė	13
2. Lietuvos mokslo ir studijų institucijų požiūris į tarptautinį bendradarbiavimą: geografinės kryptys ir bendradarbiavimo sritys	15
II. Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo (veiklos ir geografinių krypčių) efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijai	24
1. Tarybos veiklos tarptautiškumo vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijai	26
2. Geografinių Tarybos bendradarbiavimo krypčių efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijai	30
Priedas	35

Ižanginis žodis

Lietuvos mokslo taryba, įgyvendindama savo misiją stiprinti nacionalinės mokslo ir studijų sistemos tarptautiškumą bei integraciją į globalią mokslinių tyrimų erdvę, nuosekliai siekia sudaryti sąlygas Lietuvos tyrėjams aktyviai dalyvauti tarptautinėse iniciatyvose ir partnerystėse. Vienas iš esminių Tarybos tikslų – skatinti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų įsitraukimą į tarptautinį bendradarbiavimą, didinant mokslo kokybę, matomumą ir poveikį visuomenei.

Šis dokumentas parengtas siekiant sistemaiškai įvertinti Lietuvos mokslo tarybos tarptautinio bendradarbiavimo situaciją ir pateikti rekomendacijas dėl tolesnės šios veiklos plėtros. Jame analizuojamos Lietuvos mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo kryptys, identifikuojami pagrindiniai partnerystes lemiantys veiksniai, siūlomos prioritetinės geografinės kryptys ir veiklos modeliai, taip pat nustatomi tarptautiškumo efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijai. Dokumentu siekiama sudaryti prielaidas kryptingai, strategiškai ir tvariai stiprinti Lietuvos mokslo tarptautiškumą, plėtoti esamas partnerystes ir atverti naujas bendradarbiavimo galimybes globalioje mokslo erdvėje, maksimaliai išnaudojant tarptautinio bendradarbiavimo potencialą mokslo pažangai ir inovacijų plėtrai. Rekomendacijos parengtos remiantis išsamia analize, Lietuvos mokslo ir studijų institucijų įžvalgomis bei tarptautine gerąja praktika, įskaitant kitų šalių mokslo finansavimo organizacijų patirtį.

Taryba dėkoja dokumento rengimo darbo grupei ir visiems prisidėjusiems ekspertams už jų profesionalumą, įžvalgas ir atsakingą darbą. Jų indėlis sudarė prielaidas parengti pagrįstas, aktualias ir Lietuvos mokslo bendruomenės poreikius atitinkančias rekomendacijas.

Taryba tikisi, kad šis dokumentas taps svarbiu orientyru formuojant Lietuvos mokslo tarybos tarptautiškumo politiką ir prisidės prie dar aktyvesnės Lietuvos mokslo integracijos į tarptautinę mokslinių tyrimų erdvę.

Santrumpos

- CA WoS – Clarivate Analytics Web of Science duomenų bazė
- CERN – Europos branduolinių tyrimų organizacija
- COST – Europos bendradarbiavimo mokslo ir technologijų srityje programa
- EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija
- eCORDA – Europos Komisijos mokslinių tyrimų projektų duomenų bazė
- EK – Europos Komisija
- ES – Europos Sąjunga
- ESF – Europos mokslo fondas (angl. European Science Foundation)
- EUREKA – Europos inovacijų bendradarbiavimo tinklas
- FTMC – Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Fizinių ir technologijos mokslų centras
- GTC – Valstybinis mokslinių tyrimų institutas Gamtos tyrimų centras
- IGLO – Neformalus Europos šalių mokslinių tyrimų ir inovacijų ryšių biurų tinklas Briuselyje (angl. Informal Group of RTD Liaison Offices)
- IMPRESS-U – JAV, Baltijos šalių ir Lenkijos bendradarbiavimo iniciatyva
- KKO – Kauno kolegija
- KTU – Kauno technologijos universitetas
- KU – Klaipėdos universitetas
- LII – Lietuvos istorijos institutas
- LINO – Lietuvos mokslo ir inovacijų ryšių biuras Briuselyje
- LKI – Lietuvių kalbos institutas
- LMT – Lietuvos mokslo taryba
- LR – Lietuvos Respublika
- LSMC – Lietuvos socialinių mokslų centras
- LSMU – Lietuvos sveikatos mokslų universitetas
- MIT – Masačusetso technologijos institutas (JAV)
- MISTI – MIT tarptautinių mokslo ir technologijų iniciatyvų programa
- MRU – Mykolo Romerio universitetas
- MSI – mokslo ir studijų institucijos
- MTEP – moksliniai tyrimai ir eksperimentinė plėtra
- MTEPI – moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos
- MTI – mokslinių tyrimų infrastruktūra
- NASA – Nacionalinė aeronautikos ir kosmoso administracija (JAV)
- NORDFORSK – Šiaurės šalių mokslinių tyrimų finansavimo organizacija
- VDU – Vytauto Didžiojo universitetas
- VGTU – Vilniaus Gedimino technikos universitetas
- VU – Vilniaus universitetas

Santrauka

Darbo grupė teikia rekomendacijas dėl geografinių kryptių, į kurias turėtų būti konsoliduotos Lietuvos mokslo tarybos (toliau – Taryba, LMT) tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvos pagal mokslo kryptis ir bendradarbiavimo formas, taip pat rekomenduoja indikatorius (kriterijus) Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo efektyvumui ir perspektyvumui vertinti.

Geografinių bendradarbiavimo iniciatyvų kryptių rekomendavimo dalyje aptariamos Lietuvos mokslo ir studijų institucijų tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvos ir pateikiamos rekomendacijos, kuriomis geografinėmis kryptimis būtų tikslinga konsoliduoti Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvas. Pagrindinis tikslas – atlikti tarptautinių iniciatyvų vertinimą ir pateikti rekomendacijas, atsižvelgiant į mokslo kryptis ir bendradarbiavimo formas, tokias kaip mokslo projektai ir doktorantūra.

Dokumente analizuojami įvairūs tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje prioritetams įtakos turintys veiksniai, tokie kaip mokslo ir tyrimų kokybė, pasauliniai iššūkiai, ekonominis konkurencingumas, diplomatiniai ir kultūriniai ryšiai bei pajėgumų stiprinimas. Taip pat pateikiamos rekomendacijos dėl bendradarbiavimo su įvairiais regionais ir šalimis, atsižvelgiant į jų mokslo pasiekimus, potencialą ir strateginę svarbą. Dokumente pabrėžiamas strateginis dėmesys Europos ir Šiaurės Baltijos regionams, taip pat rekomenduoja plačiau bendradarbiauti su kitais regionais, siekiant sustiprinti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų tarptautinį bendradarbiavimą ir integraciją į globalią mokslo erdvę.

Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo (veiklos ir geografinių kryptių) efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijų (indikatorių) rekomendavimo dalyje aptariami kriterijai, pagal kuriuos vertinamas Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo efektyvumas ir perspektyvumas. Pagrindinis tikslas – rekomenduoti kriterijus, kurie padėtų reguliariai vertinti Tarybos tarptautiškumą, esamą situaciją ir dinamišką. Darbo grupė siūlo Tarybos veiklos efektyvumą vertinti remiantis vienuolika kriterijų, įskaitant biudžetą bendroms tyrimų programoms, straipsnius su užsienio bendraautorais, tarptautinį jungtinį patentavimą, biudžetą mokslininkams iš užsienio pritraukti, tarptautinį mobilumą, bendrai finansuotų mokslinių tyrimų rezultatus, vertintojų profilį, programų atvirumą, projektų sėkmę, socialinį ir ekonominį veiklos poveikį bei tarptautinį pripažinimą.

Dokumente taip pat nagrinėjamos įvairios tarptautiškumo studijos ir analizės, įskaitant mokslinius tyrimus vykdančių institucijų ir konkrečių mokslininkų tarptautiškumo vertinimą. Pateikiamos rekomendacijos remiasi Europos mokslo fondo (angl. *European Science Foundation*, ESF), Australijos, Suomijos, Jungtinės Karalystės ir Norvegijos mokslą finansuojančių agentūrų tarptautiškumo strategijomis ir programomis. Valstybės įprastai skirsto šalis į grupes, pvz., Australija prioritetinėmis partnerėmis laiko Azijos regiono valstybes ir Braziliją, o Suomijoje šalys išskiriamos į tris grupes: Šiaurės šalys, Europos šalys ir globalios erdvės šalys.

Pabrėžta, kad Tarybos veiklos tarptautiškumo vertinimo kriterijai turėtų atspindėti tiek kiekybinius, tiek kokybinius aspektus, siekiant įvertinti Lietuvos mokslininkų bendradarbiavimo su užsienio kolegomis intensyvumą ir rezultatyvumą. Geografinių kryptių nustatymo kriterijai turėtų derinti iniciatyvas iš apačios ir iš viršaus ir siekti aukščiausio tarptautinio lygio mokslo veiklos.

Pagrindinės rekomendacijos

1. Rekomenduojama atsižvelgiant į pateiktus pasiūlymus parengti 5 metų tarptautiškumo įgyvendinimo planą, kuriame būtų patvirtinti tarptautiškumo prioritetai, stebėsenos rodikliai ir vertinimo kriterijai.

2. Apžvelgiant geografinio bendradarbiavimo iniciatyvų kryptis, Tarybai rekomenduojama:

- skirstyti šalis į penkis regionus: 1) Baltijos jūros regionas (Baltijos šalys, Šiaurės šalys, Lenkija). Strateginiu ir saugumo aspektu reikia stiprinti bendradarbiavimą Baltijos jūros šalių regione. Bendradarbiavimo sritims regione nereikėtų taikyti jokių teminių apribojimų; 2) Europos aukštų mokslo pasiekimų šalys, įskaitant Jungtinę Karalystę. Vyriausybės programoje ir kituose strateginiuose dokumentuose didžiausias dėmesys skiriamas ir intensyviausias bendradarbiavimas vyksta su Vokietija, Italija, Ispanija, Belgija, Prancūzija, Nyderlandais, taip pat su Jungtine Karalyste. Ypač pabrėžtinamas bendradarbiavimas su Vokietija; 3) Šiaurės Amerika (Kanada, JAV). Remiantis Vyriausybės

programa, rekomenduojama telktis į bendradarbiavimo stiprinimą su JAV, ypač gynybos, saugumo ir energetikos srityse; 4) Azija: Taivas, Japonija, Pietų Korėja. Rekomenduojama sutelkti bendradarbiavimą į aukštųjų technologijų sritis (puslaidininkiai, lazeriai, lustai, informacinės technologijos (toliau – IT), biotechnologijos); 5) potencialo šalys, pvz., Ukraina, Moldova;

- pagal Lietuvos mokslo ir studijų institucijų iniciatyvas, svarbiausios (prioriteto žemėjimo tvarka) yra šalių kaimynių, Šiaurės ir kitų Europos Sąjungos (toliau – ES) šalių kryptys. Geografinių kryptių patrauklumas ima įvairuoti, jei vertinamos socialinių, humanitarinių bei gamtos ir techniškiųjų mokslų kryptys atskirai. Šiuo atveju svarbesnės yra Vakarų Europos ir Šiaurės Amerikos kryptys, socialinių ir humanitarinių mokslų atveju svarbesni kaimyninių šalių bei Šiaurės šalių regionai. Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslo tyrimų iniciatyvų geografinis pobūdis iš esmės sutampa su, pvz., Suomijos mokslo tarybos tarptautinio bendradarbiavimo vystymo politika, kurioje pirmiausia įvardytos Šiaurės šalys, toliau – ES ir globalios erdvės šalys;
- didinti dėmesį jau susiformavusiems bendradarbiavimo iniciatyvų geografiniams tinklams, prieš pradėdant plėtoti Tarybos iniciatyvas, orientuotas į naujus geografinius arealus, atlikti tarptautiškumo vertinimą pagal toliau pasiūlytus Tarybos bendradarbiavimo geografinių kryptių vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijus.

3. Rekomenduojami Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo (veiklos ir geografinių kryptių) efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijai:

- Taryba turėtų patvirtinti veiklos tarptautiškumo vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijus, pagal kuriuos reguliariai (kas 5 metai) būtų vertinamas Tarybos tarptautiškumas, būklė ir dinamika. Darbo grupė rekomenduoja Tarybos veiklos efektyvumą vertinti remiantis 11 kriterijų: biudžetas bendroms (su užsieniečiais) tyrimų programoms; straipsniai su užsienio bendraautorais; tarptautinis jungtinis patentavimas; biudžetas mokslininkams iš užsienio pritraukti; tarptautinis mobilumas; tarptautiniu mastu bendrai finansuotų mokslinių tyrimų rezultatas; vertintojų profilis; programų atvirumas; projektų sėkmė; socialinis ir ekonominis veiklos poveikis; tarptautinis pripažinimas;
- kas 5 metai (ar kilus poreikiui) remiantis visais geografinių kryptių kriterijais rekomenduojama parengti Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo geografinių kryptių žemėlapi. Darbo grupė siūlo rinktis šalis, su kuriomis plačiau bendradarbiauti, ir vertinti bendradarbiavimo efektyvumą bei perspektyvumą remiantis 7 kriterijų visuma: aukšti mokslo pasiekimai; mokslo potencialas; vykstantis ilgalaikis bendradarbiavimas; sėkmingi bendradarbiavimo rezultatai; strateginė partnerė ES mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) srityje; strateginė Lietuvos partnerė. Remiantis šiais kriterijais siūloma vertinti konkrečias šalis, patenkančias į penkias grupes: Šiaurės Amerikos, Azijos, Šiaurės ir Baltijos regiono, ES ir potencialą turinčios šalys. Atsižvelgiant į Lietuvos mažumą ir išteklių ribotumą, naudinga vertinti ir rinktis bendradarbiauti pagal konkrečias mokslo kryptis;
- vertinant Tarybos veiklos tarptautiškumą, rekomenduojama rinkti, sisteminti ir analizuoti šiam vertinimui reikalingus kiekybinius ir kokybinius duomenis, panaudojant nacionalines ir tarptautines duomenų bazes, Tarybos vidinius duomenis ir kitus informacijos šaltinius;
- apibendrinant Tarybos bendradarbiavimo geografinių kryptių perspektyvumą ir efektyvumą, rekomenduojama vykdyti Tarybos programų tarptautiškumo rezultatų (pagal geografines kryptis) stebėseną, taip pat reguliariai (rengiant geografinių kryptių žemėlapi) atlikti mokslo ir studijų institucijų apklausas apie tarptautinio bendradarbiavimo pagal geografines kryptis efektyvumą ir perspektyvumą;
- rekomenduojama stebėti projektų sėkmės rodiklių dinamiką, svarstyti būdus, kad sėkmės rodikliai būtų optimalūs; projektų ataskaitas papildyti socialinio ir ekonominio poveikio kriterijumi, įskaitant ir globalių problemų sprendimo aspektą;
- svarbiausius Tarybos veiklos tarptautiškumo rezultatus rekomenduojama reguliariai (pvz., kartą per metus) skelbti Tarybos interneto svetainėje.

Įvadas

Vienas iš Tarybos nuostatuose numatytų tikslų – „skatinti Lietuvos Respublikos fizinių ir juridinių asmenų integraciją į tarptautinę mokslinių tyrimų erdvę“¹. Lietuvos mokslo tarybos 2024–2026 metų strateginis veiklos planas (toliau – Strateginis planas)² nustato du su tarptautiškumu susijusius veiklos prioritetus: „6. Intensyvinti globalią mokslo tinklaveiką remiant iš tyrėjų kylančias tarptautinių sutarčių ir tvarių mokslinių bei profesinių ryšių iniciatyvas; 7. Tyrimų infrastruktūros įveiklinimą, atnaujinimą ir gausinimą fokusuoti į tarptautinę MTEPI integraciją, panaudos mainų ir atvirosios prieigos plėtrą.“

Strateginiame plane nurodoma, kad Taryba siekia užtikrinti geresnį ir efektyvesnį mokslinių tyrimų infrastruktūros panaudojimą įsitraukiant į tarptautines infrastruktūras, didinti institucijų įsitraukimą į tarptautines organizacijas, plėsti Lietuvos mokslo pasiekimų žinomumą pasaulyje skelbiant publikacijas ar organizuojant reikšmingus nacionalinius ir tarptautinius renginius, plėtoti ir skatinti tarptautinį bendradarbiavimą, sudarant galimybes Lietuvos mokslininkams ir jų grupėms veiksmingai dalyvauti sprendžiant tiek Lietuvai, tiek Europos ar globaliu mastu kylančius iššūkius, intensyvinti globalią mokslo tinklaveiką, remti tyrėjų tarptautinių sutarčių ir tvarių mokslinių bei profesinių ryšių iniciatyvas.

Tarybos tarptautiškumo priemonių tobulinimo ir jos atsakomybėje esančios MTEPI sistemos tarptautiškumo skatinimo rekomendacijoms parengti Tarybos pirmininko 2024 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. V-444 buvo sudaryta **darbo grupė**:

1. Nerija Putinaitė, Mokslo ir studijų politikos ekspertų komiteto narė, darbo grupės vadovė,
2. Dovilė Gailiūtė-Janušonė, mokslo ir inovacijų patarėja Užsienio reikalų ministerijoje,
3. Saulius Keturakis, Humanitarinių ir socialinių mokslų ekspertų komiteto narys,
4. Vladas Lašas, UAB „Skubios siuntos“ generalinis direktorius,
5. Viktoras Mongirdas, Tarybos Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus vedėjas,
6. Rolandas Urbonas, Lietuvos energetikos instituto vyresnysis mokslo darbuotojas,
7. Gražina Tautvaišienė, Gamtos ir technikos mokslų ekspertų komiteto narė,
8. Petras Rimantas Venskutonis, Gamtos ir technikos mokslų ekspertų komiteto narys,
9. Jurgita Verbickienė, Humanitarinių ir socialinių mokslų ekspertų komiteto pirmininkė,
10. Nijolė Zinkevičienė, Vilniaus kolegijos direktoriaus pavaduotoja mokslui ir partnerystei.

Tolesnis ataskaitos tekstas parengtas remiantis šiomis darbo grupei pavestomis užduotimis:

1) pateikti rekomendacijas dėl geografinių krypčių, į kurias turėtų būti konsoliduotos Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvos, atsižvelgiant į mokslo kryptis ir bendradarbiavimo formas;

2) rekomenduoti indikatorius (kriterijus) Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo efektyvumui ir perspektyvumui vertinti.

Darbo grupė Tarybos tarptautiškumą bendrąja prasme suprato kaip įvairias vykdomas priemones ir iniciatyvas, sudarančias sąlygas Lietuvai integruotis į tarptautinių mokslinių tyrimų erdvę. Rinkdama medžiagą rekomendacijoms rengti darbo grupė sukūrė ir išplatino mokslo ir studijų institucijoms (20 adresatų) anketą (žr. priedą), kuria siekta išsiaiškinti respondentų požiūrį į įvairius tarptautinio bendradarbiavimo aspektus: geografines bendradarbiavimo kryptis, Tarybos vykdomas finansavimo priemones, aktualiausias mokslo sritis ir sąsajas tarp jų. Gauti 13 institucijų (FTMC, GTC, KKO, KTU, KU, LII, LKI, LSMC, LSMU, MRU, VDU, VGTU, VU) atsakymai į 5 klausimus.

¹ Lietuvos Respublikos Seimas. *Lietuvos mokslo tarybos nuostatai*. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/48136770c-16d11ec8d9390588bf2de65/asr>.

² Lietuvos mokslo taryba. *2024–2026 metų strateginis veiklos planas*. Vilnius, 2024. Prieiga per internetą: https://lmt.lrv.lt/media/viesa/saugykla/2024/3/EI_yJciFugU.pdf.

Išsami analizė ir rekomendacijos pateikiamos dviejuose skyriuose: I skyriuje apžvelgiamos rekomenduojamos geografinės kryptys, į kurias turėtų būti konsoliduotos Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvos, atsižvelgiant į mokslo kryptis ir bendradarbiavimo formas; II skyriuje aptariami indikatoriai (kriterijai), skirti Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo efektyvumui ir perspektyvumui vertinti.

Pagal kiekvieną užduotį darbo grupė iš pradžių pateikia informaciją, į kokius tarptautinius ir nacionalinius dokumentus buvo atsižvelgta vertinant Tarybos vykdomas veiklas ir teikiant rekomendacijas, nurodomi duomenų šaltiniai, kuriais remtasi aptariant Tarybos vykdomas veiklas, pateikiami pagrindiniai vertinimo kriterijai, trumpa esamos situacijos apžvalga ir svarbiausių rekomendacijų santrauka.

I. Geografinės bendradarbiavimo iniciatyvų kryptys

Užduotis – atlikti Lietuvos mokslo ir studijų institucijų tarptautinių mokslo iniciatyvų (tarptautinio mokslo bendradarbiavimo) ir Tarybos vykdomų tarptautinių bendradarbiavimo priemonių vertinimą, pateikti rekomendacijas dėl geografinių kryptių, į kurias turėtų būti konsoliduotos Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo iniciatyvos, atsižvelgiant į mokslo kryptis ir bendradarbiavimo formas (mokslo projektai, doktorantūra ir pan.).

Rekomendacijų santrauka

- Rekomenduojama šalis skirstyti į penkis regionus: 1) Baltijos jūros regionas (Baltijos šalys, Šiaurės šalys, Lenkija). Strateginiu ir saugumo aspektu reikia stiprinti bendradarbiavimą Baltijos jūros šalių regione. Bendradarbiavimo sritims regione nereikėtų taikyti jokių teminių apribojimų; 2) Europos aukštų mokslo pasiekimų šalys, įskaitant Jungtinę Karalystę. Vyriausybės programoje ir kituose strateginiuose dokumentuose didžiausias dėmesys skiriamas ir intensyviausias bendradarbiavimas vyksta su Vokietija, Italija, Ispanija, Belgija, Prancūzija, Nyderlandais, taip pat su Jungtine Karalyste. Ypač pabrėžtinis bendradarbiavimas su Vokietija; 3) Šiaurės Amerika (Kanada, JAV). Remiantis Vyriausybės programa, rekomenduojama telktis į bendradarbiavimo stiprinimą su JAV, ypač gynybos, saugumo ir energetikos srityse; 4) Azija: Taivanas, Japonija, Pietų Korėja. Rekomenduojama sutelkti bendradarbiavimą į aukštųjų technologijų sritis (puslaidininkiai, lazeriai, lustai, IT, biotechnologijos); 5) potencialo šalys: Ukraina, Moldova.
- Pagal Lietuvos mokslo ir studijų institucijų iniciatyvas, svarbiausios (prioriteto žemėjimo tvarka) yra šalių kaimynių, Šiaurės ir kitų ES šalių kryptys. Geografinių kryptių patrauklumas ima įvairuoti, jei vertinamos socialinių, humanitarinių bei gamtos ir techniškių mokslų kryptys atskirai. Pastarųjų atveju svarbesnės yra Vakarų Europos ir Šiaurės Amerikos kryptys, socialinių ir humanitarinių mokslų atveju svarbesni kaimyninių šalių bei Šiaurės šalių regionai. Lietuvos mokslo ir studijų institucijų mokslo tyrimų iniciatyvų geografinis pobūdis iš esmės sutampa su, pvz., Suomijos mokslo tarybos tarptautinio bendradarbiavimo vystymo politika, kurioje pirmiausia įvardytos Šiaurės šalys, toliau – ES ir globalios perspektyvos šalys.
- Stiprinti jau susiformavusius bendradarbiavimo iniciatyvų geografinius tinklus, prieš pradėdant plėtoti Tarybos iniciatyvas, orientuotas į naujus geografinius arealus, atlikti tarptautiškumo vertinimą pagal rekomendacijų III dalyje pasiūlytus Tarybos bendradarbiavimo geografinių kryptių vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijus.

Rodikliai: mokslo ir studijų institucijų iniciatyvų geografinis pasiskirstymas, užsienio šalių (Suomijos) geografiniai mokslo tyrimų vystymo modelių pavyzdžiai.

Remiamasi studijomis ir analizėmis

Įvardijant regionus remtasi Lietuvos mokslo ir studijų institucijų apklausa, citavimo informacijos duomenų baze „Clarivate Analytics“, Europos Komisijos (toliau – EK) programos „Europos horizontas“ statistika, Suomijos mokslo tarybos parengtu 2023 m. dokumentu „Tarptautinio bendradarbiavimo skatinimo politika 2023–2030“ (angl. „Policy for promoting international cooperation 2023–2030“)³.

Šaltiniai ir duomenys

Nustatant regionus remtasi Lietuvos mokslo ir studijų institucijų apklausa, citavimo informacijos duomenų baze „Clarivate Analytics WoS“, EK programos „Europos horizontas“ statistika, Suomijos mokslo tarybos parengtu 2023 m. dokumentu „Tarptautinio bendradarbiavimo skatinimo politika 2023–2030“ (angl.

³ Academy of Finland. *Policy for promoting international cooperation 2023–2030*. Helsinki, 2023. Prieiga per internetą: <https://www.aka.fi/globalassets/2-suomen-akatemia-toiminta/1-mita-teemme/6-kansainvalinen-toiminta/sa-kv-linjaus-en-final-valmis.pdf>.

„Policy for promoting international cooperation 2023–2030“). Taip pat teisės aktais, kuriuose tiesiogiai ar netiesiogiai įvardijamos geografinės bendradarbiavimo kryptys ne tik mokslo, bet ir kitose srityse: Lietuvos Respublikos Vyriausybės programa, strateginėmis gairėmis ir kt.

Pagrindiniai kriterijai

Rengiant pasiūlymus atsižvelgta į Lietuvos mokslo ir studijų institucijų apklausos rezultatus ir pateiktus lūkesčius, citavimo informacijos duomenų bazės „Clarivate Analytics WoS“ duomenis apie 2019–2023 m. Lietuvos bendraautorystes su užsienio partneriais, taip pat Tarybos finansuojamų projektų straipsnių bendraautorystes, EK programos „Europos horizontas“ statistiką (bendrų projektų ir į juos įsitraukusių partnerių skaičius), teisės aktuose ir strateginiuose dokumentuose įvardytas šalis.

Esama situacija

Geografinėms bendradarbiavimo kryptims įtakos turi tarptautinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje prioritetus formuojantys veiksniai, kurie ES Mokslinių ir techninių tyrimų komiteto (CREST) ataskaitoje (2007)⁴ pateikiami taip:

1. Mokslo ir tyrimų kokybė:

- galimybė naudotis patirtimi ir įranga: šalys bendradarbiauja siekdamos gauti naujausių žinių, įrangių ir patirties užsienyje;
- mokslinių tyrimų kokybės gerinimas: bendradarbiavimas padeda pagerinti mokslinių tyrimų kokybę ir poveikį per kryžminį derinimą ir konkurenciją.

2. Pasauliniai iššūkiai:

- pasaulinių problemų sprendimas: bendradarbiavimą skatina būtinybė spręsti pasaulines problemas, tokias kaip klimato kaita, sveikatos problemos ir tvari energija;
- sujungiami išteklių: bendros pastangos leidžia sutelkti išteklius ir pasidalyti rizika, o tai būtina sprendžiant didelio masto pasaulinius klausimus.

3. Ekonominis konkurencingumas:

- inovacijos ir patekimas į rinką: šalys siekia didinti savo konkurencingumą, patekdamos į naujas rinkas ir skatindamos naujoves per tarptautines partnerystes;
- investicijų pritraukimas: stiprus bendradarbiavimas MTEPI gali pritraukti tiesiogines užsienio investicijas ir sustiprinti šalies inovacijų ekosistemą.

4. Diplomatiniai ir kultūriniai ryšiai:

- istoriniai ir kultūriniai ryšiai: esami diplomatiniai ir kultūriniai santykiai dažnai turi įtakos bendradarbiavimo partnerių pasirinkimui;
- diplomatinių santykių kūrimas: mokslo diplomatija gali būti priemonė geriems tarptautiniams santykiams kurti ir palaikyti.

5. Pajėgumų stiprinimas:

- parama besivystančioms šalims: išsivysčiusios šalys dažnai bendradarbiauja su besivystančiomis šalimis, kad sukurtų savo MTEPI pajėgumus, kuriais remdamosi galėtų spręsti pasaulinius iššūkius;
- mokymas ir mobilumas: tarptautinis bendradarbiavimas suteikia galimybę rengti mokslininkus ir didinti mobilumą, o tai naudinga ir siunčiančiajai, ir priimančiajai šalims.

⁴ CREST Working Group (2007): Internationalisation of R&D – Facing the Challenge of Globalisation: Approaches to a Proactive International Policy in STI; ANALYTICAL REPORT. Policy Approaches towards STI Cooperation with Third Countries, Brussels, December 2007.

MTEPI bendradarbiavimo geografinės kryptis šie veiksniai formuoja keliais būdais:

- strateginės partnerystės: šalys teikia pirmenybę partnerystei su tomis valstybėmis, kurios turi vieną kitą papildančių stipriųjų pusių arba yra lyderės konkrečiose mokslo srityse;
- regioninis dėmesys: bendradarbiaujant dažnai vadovaujama regioniniais prioritetais, tokiais kaip ES dėmesys Europos vidaus bendradarbiavimui ir partnerystei su kaimyniniais regionais;
- kylančios ekonomikos šalys: vis daugiau dėmesio skiriama bendradarbiavimui su kylančios ekonomikos šalimis, tokiomis kaip Kinija, Indija ir Brazilija, kurios tampa svarbiomis pasaulinės MTEPI žaidėjomis;
- pasauliniai tinklai: dalyvavimas pasauliniuose tinkluose ir daugiašalėse organizacijose (pvz., CERN, Europos kosmoso agentūra) padeda šalims integruotis į pasaulio mokslinių tyrimų infrastruktūras (toliau – MTI).

Tarybos vykdomas priemonės ir geografinės veiklų kryptis galima apibendrinti remiantis minėtoje ataskaitoje nustatytais aspektais, kuriais vadovaujantis priimami sisteminiai sprendimai dėl prioritetų nustatymo apibūdinant šalis.

Sisteminiai prioritetų nustatymo aspektai	Tarybos požiūriu aktualios geografinės kryptys	Tarybos vykdomos finansavimo priemonės	Tarybos esamos programos / priemonės
Tikėtina mokslinė nauda, įskaitant kokybės ir kompetencijos gerinimą	Visos aukšto MTEP lygio šalys	MTEP projektai, mobilumo programos, prieiga prie tarptautinių MTI	Visos mokslo finansavimo priemonės
Politinės priežastys, įskaitant visuomenės problemų sprendimą ir prisidėjimą prie plėtros tikslų siekimo	ES MTEP programos („Europos horizontas“, Europos partnerystės)	MTEP projektai	„Europos horizontas“, Europos partnerystės, COST, CERN, PP
Prieiga prie (naujų) rinkų, konkurencijos ir inovacijų aspektai	Trečiosios aukšto lygio MTEP šalys (Jungtinė Karalystė, JAV, Kanada, Japonija, Taivanas, Pietų Korėja)	Mokslo ir verslo bendradarbiavimo priemonės, dvišalės ir trišalės programos, studentų stažuotės	Japonijos ir Taivano projektai, IMPRESS-U, EUREKA, atžalinių įmonių projektai, stažuotės NASA
Žmogiškieji veiksniai (žinias kuriančių darbuotojų imigracija, protų nutekėjimas, pritraukimas ir cirkuliacija)	Įvairiais aspektais: aukšto lygio MTEP šalys – protų nutekėjimas, cirkuliacija, Rytų partnerystės šalys, trečiosios šalys (Indija, Pakistanas) – imigracija, protų pritraukimas	Karjeros, mobilumo, sklaidos skatinimo priemonės	Tyrėjų mobilumo priemonės, studentų praktika, MISTI programa, Ukrainos programa, programa „Žiliberas“
Geografiniai, istoriniai, kalbiniai ir kultūriniai ryšiai	Šiaurės ir Baltijos regionas, Lenkija	Dvišalės ir trišalės, regioninės programos, nacionalinės programos	Lenkijos projektai, Baltijos mokslinių tyrimų programa, „Nordforsk“

Stiprybės	Galimybės
<p>Aiškliai susiformavusios bendradarbiavimo iniciatyvų tendencijos.</p> <p>Bendraautorystės (pagal 2019–2023 m. „CA WoS“ duomenis) ir tarptautiniai projektai (pagal 2024 m. gruodžio mėn. eCORDA duomenis) aiškiai parodo dabartinio aktyvaus bendradarbiavimo kryptis.</p>	<p>Plėsti ir stiprinti tarptautinio institucinio bendradarbiavimo galimybes, pasinaudojant Tarybos finansavimo įrankiais.</p> <p>Nustačius atskirų tematikų lyderius, proaktyviai siekti bendradarbiavimo.</p>
Silpnybės	Grėsmės
<p>Nepakankamas įsitraukimas į tarptautines organizacijas, kartu mažesnis Lietuvos institucijų žinomumas.</p> <p>Koordinacijos tarp Lietuvos mokslo ir studijų institucijų stoka.</p> <p>Lietuva, būdama maža šalis su ribotais finansiniais ir žmogiškaisiais ištekliais, ne visada gali būti patraukli šalims ir institucijoms, su kuriomis siekiame bendradarbiauti.</p>	<p>Nepalankūs geopolitiniai pokyčiai.</p>

1. Geografinių Tarybos bendradarbiavimo iniciatyvų analizė

Darbo grupė geografines bendradarbiavimo iniciatyvas vertino analizuodama programos „Europos horizontas“ projektinį bendradarbiavimą ir straipsnių, įtrauktų į citavimo informacijos duomenų bazę „Clarivate Analytics WoS“, bendraautorystes. Neanalizuotas užsienio ekspertų geografinis pasiskirstymas, Lietuvos mokslininkų dalyvavimas tarptautinėse darbo grupėse, komisijose ir komitetuose.

Taryba finansuoja ar finansavo programas su JAV (JAV, Baltijos šalių ir Lenkijos iniciatyva IMPRESS-U), Japonija, Lenkija, Taivanu (Latvija, Lietuva ir Taivanas), Ukraina, Prancūzija („Žiliberas“), Baltijos ir Šiaurės šalimis (Baltijos mokslinių tyrimų programa, „Nordforsk“), ES „Europos horizontas“ partnerystes, EUROSTARS projektus ir COST veiklas.

Pasiūlymas – sutelkti strateginį bendradarbiavimą į šiuos regionus:

1. Baltijos jūros regionas (Baltijos ir Šiaurės šalys, Lenkija). Šiuo metu vyksta bendradarbiavimas vykdamas keletą programų su Baltijos ir Šiaurės šalimis bei Lenkija. Papildomai Lietuva per Lietuvos Respublikos energetikos ministeriją dalyvauja programoje „Nordic Energy Research Programme“ (šiuo metu joje dalyvauja Šiaurės šalys ir Lietuva. Estija ir Latvija nuo 2024 m. sustabdė savo dalyvavimą). Kita vertus, tiek strateginiu, tiek saugumo aspektu reikia stiprinti bendradarbiavimą Baltijos jūros šalių regione. Apžvelgus 2019–2023 m. citavimo informacijos duomenų bazės „Clarivate Analytics WoS“ duomenis, tarp TOP-10 bendraautorystės yra partneriai iš Lenkijos, Suomijos, Švedijos, o tarp Tarybos finansuojamų projektų – bendraautorystės su partneriais iš Lenkijos, Švedijos, Latvijos ir Suomijos. Tarp programos „Europos horizontas“ TOP-10 bendrų projektų su Lietuvos institucijomis, 2024 m. lapkričio eCORDA duomenimis⁵, iš šio regiono yra Lenkija. Bendradarbiavimo sritims regione nereikėtų taikyti jokių teminių apribojimų. Vyriausybės programoje šio regiono šalys taip pat ne kartą minimos, ypač siekiant stiprinti bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityse. Daugelis šio regiono šalių yra įtrauktos į Ekonomikos ir inovacijų ministerijos patvirtintą Lietuvos Respublikos prioritetinių eksporto ir bendradarbiavimo inovacijų srityje rinkų sąrašą.

⁵ European Commission. eCORDA database, 2024 m. duomenys. Prieiga per internetą: <https://europoshorizontas.lt/statistika2/>.

2. Europos aukštųjų mokslo pasiekimų šalys. Apžvelgus 2019–2023 m. citavimo informacijos duomenų bazės „Clarivate Analytics WoS“ duomenis, tarp TOP-10 bendraautorysčių ES aukštųjų mokslo pasiekimų šalių yra partneriai iš Vokietijos, Jungtinės Karalystės, Italijos, Ispanijos, Prancūzijos, Belgijos, o tarp Tarybos finansuojamų projektų – bendraautorystės su partneriais iš Vokietijos, Ispanijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės. Tarp TOP-10 daugiausia bendrųjų projektų su Lietuvos institucijomis vykdančią programą „Europos horizontas“, 2024 m. gruodžio mėnesio eCORDA duomenimis⁶, yra Vokietija, Italija, Ispanija, Belgija, Prancūzija, Nyderlandai, Jungtinė Karalystė. Bendradarbiavimui su šiomis šalimis didelis dėmesys skiriamas ir Vyriausybės programoje bei kituose strateginiuose dokumentuose. Ypač pabrėžiamas bendradarbiavimas su Vokietija. Vyriausybės programos 353 punkte numatyta siekti „Lietuvos ir Vokietijos strateginės partnerystės visose srityse“. 2024 m. parengtos Lietuvos santykių su Vokietija strateginės gairės, kuriose teikiama rekomendacija stiprinti bendradarbiavimą su Vokietija biotechnologijų ir gyvybės mokslų sektoriuje.
3. Šiaurės Amerika (Kanada, JAV). Šiuo metu Taryba yra numačiusi koordinavimo paramą konsorciumui, kurį sudaro Lietuvos mokslo ir studijų bei verslo organizacijos, bendradarbiauti su Masačusetso technologijos institutu (MIT MISTI programa). Bendradarbiavimas prasidėjo 2025 m. Turima bendradarbiavimo su šiuo regionu patirties siunčiant visų pakopų studentus į stažuotes NASA mokslo centruose bei EK lygmeniu per programas „Horizontas 2020“ ir „Europos horizontas“, kai buvo organizuojami tiksliniai bendri atskirų tematikų kvietimai, taip pat įgyvendinant ir kitus susitarimus⁷. Pabrėžtinai Lietuvos ir JAV bendradarbiavimas energetikos srityje – bendradarbiavimo memorandumai tarp LR energetikos ministerijos ir JAV energetikos departamento bei tarp Lietuvos energetikos instituto ir JAV energetikos departamento branduolinės energetikos srityje, Lietuvos energetikos agentūros ir JAV nacionalinės atsinaujinančios energetikos laboratorijos atsinaujinančių energetikos išteklių plėtros srityje. Apžvelgus 2019–2023 m. citavimo informacijos duomenų bazės „Clarivate Analytics WoS“ duomenis, bendraautorysčių skaičius su partneriais iš JAV yra penktoje vietoje, o tarp Tarybos finansuojamų projektų – bendraautorystės su partneriais iš JAV yra pirmoje vietoje iš visų bendraautorysčių su užsienio partneriais. Potencialios bendradarbiavimo sritys – energetika, aplinkosauga, puslaidininkiai, medicina. JAV kaip strateginė partnerė išskiriama Vyriausybės programoje ir kituose dokumentuose. Pabrėžiamas bendradarbiavimo stiprinimas ypač gynybos, saugumo ir energetikos srityse. 2024 m. Užsienio reikalų ministerija parengė Lietuvos santykių su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis strategines gaires ir jų įgyvendinimo veiksmų planą. Nors šiuose dokumentuose daugiausia dėmesio skiriama politinio bendradarbiavimo, taip pat saugumo ir gynybos klausimams, tačiau kaip viena iš švelniosios galios sričių nurodomas bendradarbiavimas ir mokslo srityje.
4. Azija: Taivanas, Japonija ir Pietų Korėja. Šis regionas aktualus bendradarbiavimui aukštųjų technologijų srityje (puslaidininkiai, lazeriai, lustai, IT, biotechnologijos) stiprinti. Kaip ir JAV atveju, EK kartu su Japonija organizavo tikslinius bendrus atskirų tematikų kvietimus. EK artimiausiu metu planuoja pasirašyti susitarimą su Pietų Korėja dėl asocijuotos šalies statuso įgyvendinant programą „Europos horizontas“. Su Japonija šia kryptimi taip pat vedamos derybos. EK yra skelbusi tikslinius programų „Horizontas 2020“ bei „Europos horizontas“ kvietimus vykdyti bendrus EK ir Japonijos bei EK ir Pietų Korėjos kvietimus puslaidininkių, lustų, IT kryptyse. Potencialios bendradarbiavimo sritys – puslaidininkiai, lazeriai, lustai, IT, biotechnologijos. Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono svarba pabrėžiama ir Lietuvos strateginiuose dokumentuose. XIX Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 355 punkte numatyta įtvirtinti partnerystes Indijos ir Ramiojo vandenynų regione, o kituose punktuose išskiriamas ryšių stiprinimas su Japonija, Korėjos Respublika ir Taivanu. 2022 m. priimtas Bendras Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Japonijos Vyriausybės pareiškimas dėl strateginės partnerystės, kuriame numatyta, kad „mokslo ir technologijų, mokslinių tyrimų ir inovacijų bei gyvybės mokslų srityse abi šalys sieks galimybės gilinti mokslinį ir technologinį

⁶ European Commission. *eCORDA database (European Commission Research Projects Database)*, 2024 m. duomenys.

⁷ European Commission. *EU–US Science and Technology Cooperation*. Prieiga per internetą: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/strategy-research-and-innovation/europe-world/international-cooperation/bilateral-cooperation-science-and-technology-agreements-non-eu-countries/united-states_en.

bendradarbiavimą dalijantis žiniomis ir patirtimi“. Be to, 2023 m. priimtos Lietuvos Indijos ir Ramiojo vandenynų regiono strateginės gairės, kuriose dėmesys skiriamas ir bendradarbiavimui mokslo bei inovacijų srityse, pabrėžiant bendradarbiavimo skatinimą gyvybės mokslų, lazerių, puslaidininkių ir kitų aukštųjų technologijų srityse.

5. Potencialo šalys: Ukraina, Moldova. Šiuo metu vykdomas bendradarbiavimas su Ukrainos mokslo ir studijų institucijomis. Lietuvos pozicijoje dėl 10-osios bendrosios programos atkreipiamas dėmesys į platesnį bendradarbiavimą su Ukraina ir Moldova. Tikėtina, kad artimiausiu metu tai bus labai didelių investicijų regionas. Apžvelgus 2019–2023 m. citavimo informacijos duomenų bazės „Clarivate Analytics WoS“ duomenis, Ukraina yra tarp TOP-10 daugiausia bendraautorysčių šalių.

Rekomendacijos

- Stiprinti jau susiformavusius bendradarbiavimo iniciatyvų geografinius tinklus, prieš pradėdant plėtoti Tarybos iniciatyvas, orientuotas į naujus geografinius arealus, atlikti tarptautiškumo vertinimą pagal Tarybos bendradarbiavimo geografinių krypčių vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijus.
- Vadovaujantis Suomijos praktika („Policy for promoting international cooperation 2023–2030“), stiprinti bendradarbiavimą su kaimyninėmis (Baltijos jūros regiono) šalimis, toliau – ES ir kitomis Europos šalimis, po to – pasirinktais pasaulio regionais.
- Panaudoti Tarybos finansavimą iniciatyvoms ir projektams, kurie ateityje padėtų gauti išorinį (ES ir kt.) finansavimą.

2. Lietuvos mokslo ir studijų institucijų požiūris į tarptautinį bendradarbiavimą: geografinės kryptys ir bendradarbiavimo sritys

Pavieniai mokslininkai ir mokslo ir studijų institucijos (toliau – MSI) turi laisvę ir atsakomybę kurti tarptautines MTEP partnerystes arba pritraukti užsienio mokslininkų. Centralizuota mokslinių tyrimų politika gali palengvinti šį bendradarbiavimą iš apačios į viršų, nes taikomos finansavimo schemos, nustatomos formalios pagrindinės sąlygos (pvz., dvišaliai bendradarbiavimo susitarimai). Daugelis Australijos, Europos ir JAV universitetų turi tarptautinius biurus, daugiausia dėmesio skiriančius užsienio studentų pritraukimui, tačiau vis labiau siekiama skatinti jų mokslinių tyrimų kokybę ir stiprybes tarptautiniu mastu.

Didesnis centralizuotas mokslinių tyrimų vykdytojų bendradarbiavimas iš apačios į viršų skatintinas:

- nustatant dvišalio ar daugiašalio bendradarbiavimo teminių mokslinių tyrimų finansavimo programas. Tai apibrėžiama pagal mokslo disciplinas ar technologijų sritis (tokias, kurios atitinka abiejų bendradarbiaujančių šalių stiprybes ar strateginius tikslus) arba yra susiję su visuomeniniais iššūkiais;
- pasirenkant dvišalio bendradarbiavimo partnerius, kurie nebūtinai yra pažangiausios MTEP šalys, dėl priežasčių, susijusių su prekyba, istorija ir kultūriniais ryšiais, diplomatija ar vystymusi;
- plėtojant temines sritis – šalys paprastai bendradarbiauja mažai sričių: nanotechnologijos, biotechnologijos (ir gyvosios gamtos mokslai), su klimato kaita susiję tyrimai, fizika (įgyvendinant didelius mokslo projektus). Rečiau bendradarbiaujama tokiose srityse, kaip okeanografija, energetika ir medicininiai tyrimai.

Remdamasis gerąja kitų šalių praktika, Lietuvai atstovauja Lietuvos mokslo ir inovacijų ryšių biuras Briuselyje (LINO biuras), kuris yra Lietuvos mokslo tarybos dalis⁸. LINO biuras 2017 m. birželio 7 d. priimtas

⁸ Lietuvos mokslo ir inovacijų ryšių biuras (LINO). *Apie veiklą*. Prieiga per internetą: <https://lino.lmt.lt/>.

į Europos šalių mokslo ir inovacijų ryšių biurų Briuselyje tinklą (angl. *Informal Group of RTD Liaison Offices, IGLO*), kuris jungia daugelio ES šalių narių tokio tipo biurus. Vis dėlto biuro veikla apsiriboja EK iniciatyvomis.

Darbo grupės išplatintoje anketoje Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms (žr. priedą) dviem iš penkių klausimų (2 ir 4 klausimai) siekta išsiaiškinti respondentų požiūrį į geografines bendradarbiavimo kryptis. Trumpai apibendrinami atsakymai.

2 klausimas. Kokios geografinės tarptautinio bendradarbiavimo kryptys aktualiausios bendrai jūsų institucijai (sureitinguokite nuo 1 (aktualiausia) iki 11 ir, jei reikia, įrašykite „Kita“).

Toliau pateikiama analizė pagal geografinius regionus.

1. Kaimyninės šalys (Latvija, Estija, Lenkija):
 - daugeliui institucijų paprastai didelis prioritetas (1–5);
 - ypač svarbios dvišaliuose projektuose;
 - LII, LKI, VDU ir VGTU nuolat jas vertina kaip svarbiausią prioritetą (1);
 - žemesnis prioritetas GTC ir VU (7–9).
2. Šiaurės ir Baltijos regionas:
 - nuolatinis aukštas prioritetas (1–2) daugelyje programų;
 - didelis dėmesys doktorantūros programoms;
 - kai kurios institucijos (KTU, LSMU) dvišaliuose projektuose teikia mažesnį prioritetą (11);
 - labai stabilūs aukšti reitingai VDU, LKI, LII.
3. Rytų partnerystė (Ukraina, Moldova, Užkaukazė):
 - didelis prioritetų skirtumas (1–11);
 - FTMC užima labai aukštą vietą ES ir daugiašalėse programose (1);
 - VU nuolat vertina žemai (11);
 - vidutinis prioritetas daugeliui kitų institucijų.
4. Naujos ES (plėtros) šalys:
 - paprastai vidutinis prioritetas (4–8);
 - VDU unikaliai vertina nuolat aukštai (1);
 - dažnai žemesnis prioritetas mobilumo programose;
 - didelis skirtingumas tarp institucijų.
5. Vakarų Europos ES šalys:
 - stipri poliarizacija institucijų prioritetų reitinguose;
 - pagrindinis prioritetas (1) kelioms institucijoms (GTC, LSMC, VU);
 - žemas prioritetas (11) VGTU;
 - svarbu mokslinių tyrimų mobilumo požiūriu.
6. Pietų Europos ES šalys:
 - paprastai vidutinis arba žemas prioritetas;
 - LSMU kai kuriose programose tam teikia didelį prioritetą;
 - dažnai užima 6–8 vietas;
 - žemesnis prioritetas doktorantūros programose.
7. Didžioji Britanija:
 - labai kintantys prioritetų reitingai (1–11);
 - paprastai vidutinis prioritetas (5–8);
 - didesnis prioritetas doktorantūros programose;
 - mažesnis prioritetas dvišaliuose projektuose.
8. EFTA (Europos laisvosios prekybos asociacija) šalys:
 - bendras vidutinio lygio prioritetas (3–7);
 - didesnis prioritetas mobilumo programose;
 - kai kurios institucijos (FTMC, KU) doktorantūros programose jį vertina labai aukštai;
 - įvairių programų svarba skiriasi.

9. JAV:

- paprastai žemas prioritetas (8–11);
- kai kurios išimtys (kai kuriose GTC programose užima 1 vietą);
- didesnis prioritetas mobilumo programose;
- ES programose mažesnis prioritetas.

10. Kanada:

- paprastai žemas prioritetas (8–11);
- kai kuriose KTU programose užima aukštą vietą (1);
- VDU jam suteikia nuolat gerus reitingus;
- ES programose mažesnis prioritetas.

11. Išsivysčiusios Rytų šalys (Japonija, Pietų Korėja, Taivanas):

- paprastai žemas prioritetas (8–11);
- kai kurios išimtys konkrečiose programose;
- VDU jam teikia didesnę prioritetą;
- daugelyje MSI nuolat žemas prioritetas.

Toliau pateikiama analizė pagal programų tipus.

1. ES programos:

- didelis prioritetas paprastai teikiamas tokiems regionams, kaip Rytų partnerystė, Šiaurės ir Baltijos regionas (Šiaurės Baltijos regionas) ir plėtros šalys;
- Šiaurės Amerikos šalys, tokios kaip JAV ir Kanada, ir kai kurie kiti tolimi regionai dažnai yra žemesnio prioriteto.

2. Daugiašaliai projektai:

- prioritetas teikiamas Europos regionams, ypač Šiaurės ir Baltijos regionui ir Rytų partnerystei;
- žemesni prioritetai nuolat priskiriami tokiems regionams, kaip Kanada ir JAV, o tai rodo ribotą susidomėjimą daugiašaliais projektais su tolimomis šalimis.

3. Dvišaliai projektai:

- didelio prioriteto regionai yra kaimyninės šalys bei Šiaurės ir Baltijos regionas;
- Vakarų ir Pietų Europa vertinama vidutiniškai, o tolimiems regionams, tokiems kaip Rytų ir Šiaurės Amerikos šalys, dažnai teikiamas žemesnis prioritetas.

4. Tyrėjų mobilumas:

- Europos regionams, tokiems kaip Šiaurės Baltijos ir plėtros šalys, teikiamas aukštas prioritetas;
- Šiaurės Amerikos ir Rytų šalims paprastai teikiama mažesnė reikšmė, o tai rodo, kad didžiausias dėmesys turėtų būti skiriamas regioniniam mokslininkų mobilumui Europoje.

5. Doktorantūra:

- doktorantūros programose aukštas prioritetas teikiamas Europos regionams, ypač Šiaurės ir Baltijos šalių bei Rytų partnerystei;
- tolimoms sritims, tokioms kaip Kanada, JAV ir Rytų šalys, paprastai teikiamas žemesnis prioritetas, telkiant dėmesį į Europos doktorantūros partnerystes.

Pagrindinės išvados

1. Geografinė struktūra:

- aiški pirmenybė europiniam bendradarbiavimui;
- didelis dėmesys regioniniam (Šiaurės ir Baltijos šalių) bendradarbiavimui;
- mažesnis prioritetas tolimiems partneriams (JAV, Kanada, Rytų šalys).

2. Konkrečios programų tendencijos:

- ES programose daugiau dėmesio skiriama Europos partneriams;
- mobilumo programų platesnis geografinis pasiskirstymas;

- doktorantūros programose akcentuojami susiformavę mokslinių tyrimų tinklai;
 - dvišaliai projektai orientuoti į kaimynines šalis.
3. Instituciniai modeliai:
- VDU labiausiai įtraukiantis požiūris (daug aukštų prioritetų);
 - tradiciniai universitetai (VU, KTU) orientuojasi į susiformavusius mokslo tinklus;
 - specializuotų institucijų tiksliau orientuoti geografiniai prioritetai;
 - mokslinių tyrimų institutų paprastai stabilesni prioritetai visose programose.
4. Strateginės išvados:
- stipri regioninė akademinio bendradarbiavimo integracija;
 - ribotas dėmesys transatlantinei partnerystei;
 - aiškus dėmesys ES partnerystei;
 - galimybė plėtoti bendradarbiavimą su šiuo metu žemesnio prioriteto regionais.
5. Tobulėjimo galimybės:
- galimybė plėsti bendradarbiavimą su regionais, kurie dabartiniu metu bendradarbiaujant nepakankamai reprezentuojami;
 - labiau subalansuotas geografinis pasiskirstymas;
 - galimybė plėtoti naujas strategines partnerystes;
 - galimybė aktyviau bendradarbiauti globaliu mastu.

Kiekvienos institucijos programų prioritetai

FTMC (Fizinių ir technologijos mokslų centras):

- didelis dėmesys Rytų partnerystei įgyvendinant ES ir daugiašales programas (1);
- ELPA šalyse teikia pirmenybę mobilumui ir doktorantūros studijoms (1);
- Šiaurės ir Baltijos šalių regionas nuolat svarbus (2);
- žemesnis prioritetas JAV (9–10) ir Rytų šalims (11);
- aiškus dėmesys skiriamas Europos mokslinių tyrimų tinklams.

GTC (Gamtos tyrimų centras):

- Vakarų Europos ES šalims didžiausias prioritetas (1);
- aukštas Didžiosios Britanijos reitingas (2);
- JAV skiriami kintami įvertinimai (1–5);
- nuolat žemas Rytų partnerystės (10) ir besiplečiančių šalių prioritetas (11);
- pirmenybė teikiama nusistovėjusiems Vakarų tyrimų tinklams.

KKO (Kauno kolegija):

- Rytų partnerystei ir kaimyninėms šalims teikiamas aukštas prioritetas (1–2);
- svarbios Vakarų Europos šalys (1–3);
- nuolat žemas JAV prioritetas (11);
- dėmesys regioniniam ir Vakarų Europos bendradarbiavimui.

KTU (Kauno technologijos universitetas):

- įvairuoja prioritetai įgyvendinant įvairias programas;
- Kanadai skiriamas didžiausias prioritetas ES programose (1);
- ELPA šalys svarbios daugiašaliuose projektuose (1);
- kaimyninėms šalims teikiama pirmenybė dvišaliuose projektuose (1);
- įvairi ir subalansuota tarptautinė strategija.

LII (Lietuvos istorijos institutas):

- labai nuoseklūs modeliai visose programose;
- kaimyninėms šalims nuolat teikiamas didžiausias prioritetas (1);
- Šiaurės ir Baltijos regionas – antras prioritetas (2);
- Pietų Europos ES šalims nuolat žemiausias prioritetas (11);
- aiškus dėmesys regionų tyrimams.

LKI (Lietuvių kalbos institutas):

- labai nuoseklus visų programų reitingas;
- stiprus regioninis dėmesys (1–3 kaimyninėms, Šiaurės ir Baltijos šalims, Rytų partnerystei);
- palaipsniui mažėjantis prioritetas, atsižvelgiant į geografinį atstumą;
- Rytų šalys ir Kanada – mažiausias prioritetas (10–11);
- regioninių tyrimų orientacija.

LSMC (Lietuvos socialinių mokslų centras):

- Vakarų Europos ES šalys dažnai yra prioritetingos (1);
- Šiaurės ir Baltijos šalių regionas nuolat svarbus (1–2);
- Rytų šalims nuolat teikiamas žemiausias prioritetas (11);
- kintamas požiūris į mobilumo programas;
- dėmesys Europos sporto tyrimų tinklams.

LSMU (Lietuvos sveikatos mokslų universitetas):

- Pietų Europos ES šalys dažnai yra prioritetingos (1);
- Šiaurės ir Baltijos regionas svarbus mobilumui ir doktorantūros studijoms (1);
- kintami Vakarų Europos šalių prioritetai (2–11);
- Rytų partnerystei dvišaliuose projektuose skiriamas aukštas prioritetas (1).

VDU (Vytauto Didžiojo universitetas):

- įtraukiantis prioritetų nustatymo metodas;
- dažnai suteikiamas vienodas prioritetas (1) keliems regionams;
- mobilumo programos visus regionus priskiria 1 prioritetui;
- minimalus prioritetų skirtumas (1–3 diapazonas);
- plati tarptautinė strategija.

VGTU (Vilniaus Gedimino technikos universitetas):

- kaimyninėms šalims nuolat teikiamas aukštas prioritetas (1);
- svarbi Rytų partnerystė (2);
- Vakarų Europos ES šalims dažnai teikiamas žemiausias prioritetas (11);
- nuoseklūs modeliai visose programose;
- didelis dėmesys regioniniam techniniam bendradarbiavimui.

VU (Vilniaus universitetas):

- Vakarų Europos ES šalims nuolat teikiamas prioritetas (1);
- svarbus Šiaurės ir Baltijos šalių regionas (2);
- nuolat žemas Rytų partnerystės prioritetas (11);
- kintamas JAV prioritetas (2–6);
- atspindimas visapusiškas universiteto profilis.

KU (Klaipėdos universitetas):

- didelis dėmesys Rytų partnerystei ir kaimyninėms šalims (1–2);
- nuolat žemas prioritetas teikiamas Rytų šalims (11);
- ELPA šalys svarbios įgyvendinant doktorantūros programas (1);
- Kanadai ir JAV teikiamas apskritai žemas prioritetas;
- aiški regioninė jūrų ir (arba) mokslinių tyrimų orientacija.

MRU (Mykolo Romerio universitetas):

- neskirstomi prioritetai pagal programas – visur jų išdėstymas vienodas;
- aukštai vertinamos Kanada ir JAV (1 ir 3);
- didelis dėmesys Šiaurės ir Baltijos regionui (2).

Strateginė prioritetų struktūra plėtojant tarptautinį bendradarbiavimą

1. Institucinio tipo poveikis:

- mokslinių tyrimų institutai (FTMC, GTC) turi nustatę nuoseklius kryptingus prioritetus;
- universitetų prioritetai geografiškai plačiau pasiskirstę;
- specializuotos institucijos orientuojasi į konkrečius regionus;
- muziejai (kultūros institucijos) akcentuoja regioninį bendradarbiavimą.

2. Dydžio ir apimties įtaka:

- didesnių universitetų (VU, VDU) platesnė tarptautinė aprėptis;
- mažesnės institucijos orientuojasi į konkrečias regionines partnerystes;
- mokslinių tyrimų institutai turi labiau specializuotus geografinius prioritetus.

3. Programos tipo variantai:

- daugiau dėmesio skiriama Europos partneriams;
- įgyvendinant mobilumo programas platesnis geografinis pasiskirstymas;
- doktorantūros programose remiamasi susiformavusiais mokslinių tyrimų tinklais;
- dvišaliai projektai orientuoti į bendradarbiavimą su kaimyninėmis šalimis.

4. Regioninis ir pasaulinis dėmesys:

- pirmenybė teikiama europiniam bendradarbiavimui;
- ribotas transatlantinės partnerystės prioritetas;
- aiškus dėmesys regioniniams tinklams;
- įvairus požiūris į Rytų partnerystę.

Įžvalgos, susijusios su įvairių geografinių krypčių prioritetų nustatymu

1. Didžiausio prioriteto regionai:

Šiaurės ir Baltijos regionas:

- daugelyje institucijų ir programų tipų nuosekliai vertinamas kaip pagrindinis prioritetas (1–2);
- atspindi tvirtus istorinius, kultūrinius ir akademinis ryšius su Šiaurės ir Baltijos šalimis;

Kaimyninės šalys:

- taip pat aukštas prioritetas, ypač įgyvendinant dvišalius projektus;
- tokios institucijos, kaip LII, LKI, VDU, VGTU, jam suteikia aukščiausią reitingą;

Vakarų Europos ES šalys:

- daugelio pirmaujančių universitetų, tokių kaip VU, taip pat GTC, LSMC, prioritetas;
- Vakarų Europos mokslinių tyrimų tinklų svarba.

2. Vidutinio prioriteto regionai:

Rytų partnerystė:

- didelis prioritetų svyravimas nuo aukščiausio iki žemiausio: FTMC ir KKO stipriai akcentuoja, o VU reitinguoja žemai;

Plėtros šalys:

- paprastai apie vidurį (4–8);
- VDU yra išimtis, nuolat vertina kaip aukščiausią prioritetą;

Jungtinė Karalystė:

- labai įvairiai priskiriamas prioritetas, svyruoja nuo 1 iki 11;
- svarbiau doktorantūros programoms;

EFTA šalys:

- apskritai vidutinis prioritetas su kai kuriomis išimtimis;
- didesnė reikšmė mobilumo ir doktorantūros programose.

3. Žemesnio prioriteto regionai:

JAV:

- daugelyje programų nuosekliai vertinamos žemai (8–11);
- kai kurios išimtys, pvz., GTC tam tikrose srityse skyrė aukštą reitingą;

Kanada:

- taip pat daugiausia žemas prioritetas, išskyrus keletą nuokrypių;
- VDU nuosekliai suteikia geresnį reitingą;

Išsivysčiusios Rytų šalys:

- daugelio institucijų žemiausias prioritetas;
- išimtis yra VDU, dažniau akcentuoja šį regioną.

Pagrindinės išvados

1. Stiprus regioninis dėmesys:

- Lietuvos akademinės institucijos aiškiai pabrėžia bendradarbiavimą Šiaurės ir Baltijos šalių regione bei su kaimyninėmis šalimis;
- tai atspindi geografinį artumą, istorinius ryšius ir nusistovėjusius akademinis tinklus šiose srityse.

2. Europos integracijos prioritetų nustatymas:

- bendradarbiavimą su Vakarų Europos ES šalimis vertina kaip labai svarbų, ypač pirmaujantys universitetai ir institutai;
- tai dera su Lietuvos strategine orientacija į gilesnę integraciją su Vakarų Europos akademinėmis ir mokslo bendruomenėmis.

3. Įvairus požiūris į Rytų partnerystę:

- įvairiose institucijose Rytų partnerystės regionui teikiamas labai skirtingas prioritetas;
- vieni tai laiko pagrindiniu prioritetu, o kiti į darbotvarkę įtraukia žemesniu prioritetu.

4. Ribotas transatlantinis įsipareigojimas:

- bendradarbiavimas su Šiaurės Amerikos partneriais (JAV, Kanada) daugeliui Lietuvos institucijų apskritai nėra pagrindinis prioritetas;
- esama galimybės plėtoti šiuos tarptautinius ryšius.

5. Institucinė diferenciacija:

- duomenys atskleidžia skirtingus prioritetų nustatymo modelius įvairių tipų institucijose (universitetuose, mokslinių tyrimų institutuose, specializuotose institucijose);
- tai rodo įvairų tarptautinio akademinio bendradarbiavimo kraštovaizdį Lietuvoje, institucijoms atsižvelgiant į savo specifines stiprybes ir strateginius tikslus.

Apibendrinant pažymėtina, kad prioritetų preferencijos rodo stiprią regioninę Lietuvos akademinio bendradarbiavimo orientaciją, aiškiai pabrėžiant Europos integraciją ir tam tikrus požiūrio į Rytų partnerystę skirtumus.

4 klausimas. Kurioms sritims kurios geografinės bendradarbiavimo kryptys ir formos (dėl formų numeracijos žr. pirmą klausimą, geografinių sričių – antrą, mokslo sričių – trečią) aktualiausios (galite įrašyti po kelias bendradarbiavimo formas).

Toliau pateikiama geografinių krypčių analizė, siejama su įvairiomis mokslo sritimis.

1. Gamtos mokslai

- Finansavimo priemonės: dažnai minimos ES programos (1) ir daugiašalės programos (2), ypač Europoje. Kaimyninėms šalims ir Šiaurės Baltijos regionui nuolat skiriamas prioritetinis gamtos mokslų įvertinimas.
- Regioninis dėmesys: institucijos, bendradarbiaudamos gamtos mokslų srityje Šiaurės ir Vakarų Europoje, linkusios pasitelkti daugiašales finansavimo priemones (pvz., ES ir dvišales programas), atspindėdamos pagrindinį šios srities vaidmenį vykdant pagrindinius tyrimus ir aplinkos mokslo iniciatyvas.
- Išvada: gamtos mokslų srityje didelis dėmesys skiriamas regioninių tinklų kūrimui, ypač su Šiaurės ir Vakarų Europos šalimis, veikiausiai dėl bendrų aplinkosaugos ir ekologinių interesų.

2. Technologijos mokslai

- Finansavimo priemonės: labai vertinamos ES, dvišalės ir mobilumo programos (1, 3 ir 4). Bendradarbiaujant technologijos mokslų srityje dažnai naudojamos įvairiomis finansavimo galimybėmis, ypač Šiaurės ir Vakarų Europoje bei besiplečiančiose šalyse.
- Regioninis dėmesys: institucijos dažnai ieško finansavimo partnerystei Šiaurės Baltijos šalyse ir besiplečiančiose šalyse, o tai atspindi technologinių pajėgumų tobulinimą ir inovacijų integravimą Europoje.
- Išvada: didelis prioritetas technologijų mokslams visuose regionuose rodo įsipareigojimą diegti naujoves, stipriai remiant projektus, kuriais skatinama skaitmeninė infrastruktūra ir technologijų plėtra Europoje.

3. Medicinos ir sveikatos mokslai

- Finansavimo priemonės: šią sritį nuolat remia ES, dvišalis ir doktorantūros finansavimas (1, 3 ir 5). Aukšto prioriteto bendradarbiavimas vyksta daugiausia kaimyninėse ir Vakarų Europos šalyse, atspindinčiose regioninį požiūrį į su sveikata susijusius mokslinius tyrimus.
- Regioninis dėmesys: Vakarų Europa ir Šiaurės Baltijos regionai dažnai gauna finansavimą medicinos ir sveikatos mokslams, o tai rodo susidomėjimą sveikatos priežiūros pažanga ir tarpvalstybinėmis sveikatos iniciatyvomis.
- Išvada: sveikatos moksluose suteikiami bendradarbiavimo prioritetai atspindi bendrų sveikatos problemų ir visuomenės sveikatos tikslų Europoje svarbą, o finansavimas skiriamas bendriems tyrimams klinikinėje, biomedicinos ir sveikatos priežiūros srityse.

4. Žemės ūkio mokslai

- Finansavimo priemonės: žemės ūkio mokslams didelę paramą teikia ES programos ir mobilumo finansavimas (1 ir 4), ypač kaimyninėse šalyse ir Šiaurės Baltijos regione.
- Regioninis dėmesys: bendradarbiavimas žemės ūkio mokslų srityje sutelktas į regionus, kuriuose yra bendra žemės ūkio praktika arba iššūkiai, pvz., Šiaurės Baltijos ir Rytų Europos regionai, kur aplinkos sąlygos ir aprūpinimo maistu klausimai sutampa.
- Išvada: žemės ūkio mokslų finansavimo prioritetų nustatymas rodo, kad dėmesys turėtų būti skiriamas tvariam žemės ūkiui, atsparumui aplinkai ir maisto saugumui, ypač regioninėse Europos partnerystėse.

5. Socialiniai mokslai

- Finansavimo priemonės: socialiniai mokslai paprastai saikingai vertinami, kai minimos visos ES, daugiašalės ir mobilumo programos (1, 2 ir 4), ypač Šiaurės Baltijos ir „Widening“ šalyse.

- Regioninis dėmesys: socialinių mokslų bendradarbiavimas daugiausia sutelktas Šiaurės Europoje ir atspindi bendrą interesą socialinėje politikoje, ekonomikos studijose ir regioniniuose kultūros tyrimuose.
- Išvada: socialiniams mokslams skiriamos lėšos pabrėžia socialinių ir ekonominių tyrimų svarbą sprendžiant visuomenės iššūkius ir integruojant įvairias perspektyvas Europos kontekste.

6. Humanitariniai mokslai

- Finansavimo priemonės: humanitariniams mokslams dažnai skiriamas žemesnis prioritetas nei kitoms sritims, nors jie vis dar remiami ES ir dvišalių programų (1 ir 3) tokiuose regionuose, kaip Vakarų Europa ir kaimyninės šalys.
- Regioninis dėmesys: humanitarinių mokslų finansavimas dažniausiai orientuotas į glaudžią kultūrinę ir istorinę partnerystę greičiausiai dėl bendro paveldo ir kultūrinių ryšių, o ypač Vakarų Europoje, Šiaurės Baltijos ir besiplečiančiuose regionuose.
- Išvada: humanitariniai mokslai remiami tam tikruose kultūriniuose ir istoriniuose kontekstuose, daugiausia dėmesio skiriant bendriems tyrimams, kurie pagerina regioninės tapatybės, istorijos ir bendro kultūros paveldo supratimą.

Bendrosios išvados pagal mokslo sritis

Finansavimo paskirstymas atspindi aiškų mokslo sričių ir regioninės partnerystės derėjimą:

- gamtos ir technologijos mokslai gausiai remiami keliuose regionuose, ypač Europoje, siekiant paskatinti pagrindinių ir naujoviškų sričių mokslinius tyrimus;
- medicinos ir sveikatos mokslai daug dėmesio skiria bendradarbiavimui su Vakarų ir Šiaurės Europos šalimis, o bendri sveikatos prioritetai sprendžiami pasitelkiant įvairias finansavimo priemones;
- žemės ūkio mokslai akcentuoja tvarią praktiką ir maisto saugumą, ypač vietovėse, kuriose yra panašios žemės ūkio sąlygos;
- socialiniai ir humanitariniai mokslai yra labiau orientuoti į regionus, dažnai Europoje, siekiant tirti socialinius, ekonominius ir kultūrinius bendrumus.

Duomenys rodo, kad institucijos, plėtodamos tarptautinį bendradarbiavimą, pirmenybę teikia fundamentiniams ir taikomiesiems mokslams, kurie tenkina regioninės plėtros tikslus ir visuomenės poreikius, tačiau kartu šiek tiek dalyvaujama ir srityse, kurios gerina kultūrinį ir istorinį supratimą visoje Europoje.

II. Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo (veiklos ir geografinių krypčių) efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijai

Užduotis – rekomenduoti indikatorius (kriterijus) Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo efektyvumui ir perspektyvumui vertinti.

Rekomendacijų santrauka

- Rekomenduojama Tarybai patvirtinti veiklos tarptautiškumo vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijus, pagal kuriuos reguliariai (kas 5 metai) būtų vertinamas Tarybos tarptautiškumas, būklė ir dinamika. Darbo grupė siūlo Tarybos veiklos efektyvumą vertinti remiantis 11 kriterijų: biudžetas bendroms (su užsieniečiais) tyrimų programoms; straipsniai su užsienio bendraautoriais; tarptautinis jungtinis patentavimas; biudžetas mokslininkams iš užsienio pritraukti; tarptautinis mobilumas; tarptautiniu mastu bendrai finansuotų mokslinių tyrimų rezultatas; vertintojų profilis; programų atvirumas; projektų sėkmė; socialinis ir ekonominis veiklos poveikis; tarptautinis pripažinimas.
- Kas 5 metai (ar kilus poreikiui) rekomenduojama remiantis visais geografinių krypčių kriterijais parengti Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo geografinių krypčių žemėlapi. Darbo grupė siūlo rinktis šalis bendradarbiauti ir vertinti bendradarbiavimo efektyvumą bei perspektyvumą vadovaujantis 7 kriterijų visuma: aukšti mokslo pasiekimai; mokslo potencialas; vykstantis ilgalaikis bendradarbiavimas; sėkmingi bendradarbiavimo rezultatai; strateginė partnerė ES MTEPI dokumentuose; strateginė Lietuvos partnerė. Remiantis nurodytais kriterijais, siūloma vertinti konkrečias šalis, patenkančias į penkias grupes: Šiaurės Amerikos, Azijos, Šiaurės ir Baltijos regionas, ES ir potencialą turinčių šalių. Atsižvelgiant į Lietuvos mažumą ir išteklių ribotumą, būtų naudinga vertinti ir rinktis bendradarbiauti pagal konkrečias mokslo kryptis.
- Rekomenduojama panaudojant nacionalines ir tarptautines duomenų bazes bei Tarybos vidinius duomenis ir kitus informacijos šaltinius rinkti, sisteminti ir analizuoti Tarybos veiklos tarptautiškumui vertinti reikalingus kiekybinius ir kokybinius duomenis.
- Vertinant Tarybos bendradarbiavimo geografinių krypčių perspektyvumą ir efektyvumą rekomenduojama vykdyti Tarybos programų tarptautiškumo rezultatų (pagal geografines kryptis) stebėseną; taip pat reguliariai (rengiant geografinių krypčių žemėlapi) atlikti mokslo ir studijų institucijų apklausas apie tarptautinio bendradarbiavimo pagal geografines kryptis efektyvumą ir perspektyvumą.
- Taip pat rekomenduojama stebėti projektų sėkmės rodiklių dinamiką, svarstyti būdus, kad sėkmės rodikliai būtų optimalūs; projektų ataskaitas papildyti socialinio ir ekonominio poveikio kriterijumi, įskaitant ir globalių problemų sprendimo aspektą.
- Rekomenduojama Tarybos interneto svetainėje reguliariai (pvz., kartą per metus) skelbti svarbiausius Tarybos veiklos tarptautiškumo rezultatus.

Remtasi studijomis ir analizėmis. Nagrinėtos tarptautiškumo analizės. Didžioji jų dalis skirta mokslinius tyrimus vykdančių institucijų ir konkrečių mokslininkų tarptautiškumui vertinti, pvz., Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) atlikta analizė „Lietuvos MTEP tarptautiškumo krypčių nustatymo meto-

dika“ (2020)⁹. Finansuojančių agentūrų tarptautiškumo vertinimas yra specifinis. Išskiriant Tarybos veiklos vertinimo kriterijus kaip pagrindu remtasi Europos mokslo fondo 2012 m. rekomendacijomis „Mokslo įstai-gų tarptautinės veiklos rodikliai: naujas požiūris. ESF narių organizacijų vertinimo forumo ataskaita: tarp-tautinės veiklos rodikliai“ (angl. „Indicators of Internationalisation for Research Institutions: A New Appro-ach. A report by the ESF Member Organisation Forum on Evaluation: Indicators of Internationalisation“)¹⁰.

Analizuotos Australijos, Suomijos, Jungtinės Karalystės ir Norvegijos mokslą finansuojančių agentūrų tarptautiškumo strategijos ir programos: Suomijos mokslo tarybos 2023 m. parengtas dokumentas „Tarp-tautinio bendradarbiavimo skatinimo politika 2023–2030“ (angl. „Policy for promoting international coope-ration 2023–2030“)¹¹; Norvegijos mokslo tarybos pranešimas „Tarptautinis bendradarbiavimas: Norvegijos mokslo tarybos strategija 2010–2020 m.“ (angl. „International Cooperation: Strategy for the Research Co-uncil of Norway, 2010–2020“)¹²; Karališkosios inžinerijos akademijos 2017 m. pristatyta apžvalga „Tarp-tautinio bendradarbiavimo ir mobilumo vaidmuo moksliniuose tyrimuose“ (angl. „The role of international collaboration and mobility in research“)¹³. Taip pat remtasi Jungtinės Karalystės 2024 m. pranešimu „Kas daro įtaką tarptautiniam mokslinių tyrimų ir inovacijų bendradarbiavimui: įrodymų apžvalga“ (angl. „What works in international R&I collaboration: evidence review“)¹⁴.

Valstybės įprastai tam tikru būdu skirsto šalis į grupes, pvz., Australija prioritetinėmis partnerėmis pirmiausia laiko Azijos regiono šalis, taip pat Braziliją. Rekomendacinis partnerių šalių grupavimo modelis panašiausias į Suomijos modelį, pagal kurį šalys suskirstomos į tris grupes: Šiaurės, Europos ir globalios erdvės.

Šaltiniai ir duomenys:

- viešai prieinami pasauliniai indeksai ir reitingai;
- ES mokslinių tyrimų programos;
- Lietuvos valstybės strateginiai dokumentai;
- Tarybos pateikiami duomenys interneto svetainėje;
- Tarybos atsakingų padalinių teikta darbo grupės darbui reikalinga informacija.

Pagrindiniai kriterijai

Siekta nustatyti kriterijus, kurie atskleistų Tarybos tarptautiniam bendradarbiavimui pasirinktas geo-grafines kryptis pagal efektyvumą ir perspektyvumą.

Tarybos veiklos tarptautiškumo vertinimo kriterijai išskirti remiantis europinių agentūrų patirtimi, siekiant įvertinti, kiek sviri tarptautinio bendradarbiavimo dalis bendrame mokslinius tyrimus finansuojan-čių agentūrų biudžete ir programose. Remiantis šiais kriterijais galima nustatyti, kokio intensyvumo yra Lie-tuvos mokslininkų bendradarbiavimas su užsienio kolegomis, kiek į Tarybos projektus ir vykdomas veiklas įsitraukia užsienio mokslininkai ir ar Tarybos vykdomas tyrimų finansavimas yra reikšmingas, pastebimas ir vertinamas užsienyje. Išskirti kiekybiniai kriterijai atspindi Tarybos veiklos tarptautiškumo efektyvumą, kokybiniai – perspektyvumą.

⁹ <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2024/02/20201217-mtep-tarptautiskumo-krypciu-nustatymo-metodika.pdf>.

¹⁰ https://www.esf.org/fileadmin/user_upload/esf/MO_Indicators-Research-Institutions_2012.pdf.

¹¹ <https://www.aka.fi/globalassets/2-suomen-akatemia-toiminta/1-mita-teemme/6-kansainvalinen-toiminta/sa-kv-linjaus-en-final-valmis.pdf>.

¹² <https://www.forskningsradet.no/siteassets/publikasjoner/1253964919442.pdf>.

¹³ <https://raeng.org.uk/media/iotgllsc/uk-national-academies-report-final-280417.pdf>.

¹⁴ https://assets.publishing.service.gov.uk/media/65b398aaa0ae1b000d5260a6/what_works_international_research_and_innovati-on_collaboration.pdf.

Geografinių krypčių nustatymo kriterijai išskirti remiantis nuostata, kad Tarybos bendradarbiavimas su užsienio šalimis turi derinti iniciatyvas iš apačios ir iš viršaus bei siekti aukščiausio tarptautinio lygio mokslo veiklos. Juos sudarant atsižvelgta į mokslo ir studijų institucijose jau vykstantį rezultatyvų ilgalaikį bendradarbiavimą ar prasidėjusį ir intensyviai plėtojamą bendradarbiavimą (tam tikrose kryptyse ar mokslo srityse), taip pat į tai, ar šalyje (konkrečioje mokslinių tyrimų srityje, kryptyje) vyksta aukščiausio lygio moksliniai tyrimai, ar esama ryškaus tokių tyrimų potencialo, ar konkreti šalis tenkina Lietuvos tarptautinio bendradarbiavimo ir ES MTEPI prioritetus. Išskirti kriterijai sujungia bendradarbiavimo efektyvumą ir perspektyvumą į bendrą sistemą. Jais remiantis siūloma vertinti konkrečias šalis, patenkančias į penkias grupes: Šiaurės Amerikos, Azijos, Šiaurės ir Baltijos regiono, ES ir potencialą turinčių šalių.

Esama situacija

Šiuo metu Taryba neturi pasitvirtinusi kriterijų, skirtų tarptautinio bendradarbiavimo efektyvumui ir perspektyvumui vertinti. Vykdoma tik kai kurių programų („Eureka“, dvišalio bendradarbiavimo) stebėseną. Taryba nevertina, kiek jos biudžeto skiriama tarptautiniam bendradarbiavimui stiprinti. Nacionalinio finansavimo priemonėse nėra veiklų ir nevertinama, kiek nacionalinio finansavimo priemonės gali prisidėti prie tarptautiškumo skatinimo.

1. Tarybos veiklos tarptautiškumo vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijai

Tarybos veiklos tarptautiškumo vertinimo kriterijai išskirti pagal tai, kiek dėmesio savo programose Taryba skiria tarptautinio bendradarbiavimo priemonėms, kiek jose dalyvauja mokslininkų iš užsienio ir kiek į projektų vertinimą įtraukiama užsienio vertintojų.

1 lentelė. Tarybos vykdomų priemonių tarptautiškumo vertinimo kriterijai (pagal ESF mokslo tyrimus finansuojančioms institucijoms siūlomus kriterijus)

Veiklos sritis	Kriterijaus matas	Kodas	Kriterijaus pavadinimas	Duomenų bazės ir kiti prienami / galimi informacijos šaltiniai	Kriterijaus tipas (kiekybinis arba kokybinis)	Kriterijaus statusas (renkami duomenys / renkami kai kurie duomenys / duomenys nerenkami)
Išteklių srutai	Tiesioginio bendrų mokslinių tyrimų finansavimo biudžetas ir biudžeto dalis	A1	Biudžetas bendroms (su užsieniečiais) tyrimų programoms	Vidiniai duomenys apie biudžeto planavimą ir paskirstymą	Kiekybinis	Duomenys renkami, bet viešai neskelbiami
Žinių kūrimo finansavimas	Finansuotų straipsnių, kurių bendraautoriai yra užsieniečiai, dalis, su Tarybos parama paskelbtų mokslo publikacijų, kurių bendraautoriai yra užsieniečiai / Lietuvos autorių straipsnių su užsienio bendraautoriais dalis	A2	Mokslo publikacijos su užsienio bendraautoriais	„Vieversys“, tarptautinė publikacijų duomenų bazė („WoS“ ir „Scopus“)	Kiekybinis	Duomenys prieinami, tačiau tikslingai nerenkami ir neskelbiami

	Finansuotų patentų, spin-offų skaičius / patentų, spin-offų, kurių išradėjas / steigėjas yra užsienietis, dalis.	A3	Tarptautinis jungtinis patentavimas	„Vieversys“, tarptautinė patentų ir straipsnių duomenų bazė	Kiekybinis	Duomenys prieinami, tačiau tikslingai nerenkami ir neskelbiami
Žinių sklaidos finansavimas	Budžeto lėšos ir biudžeto dalis, skirta moksliniams tyrimams finansuoti	A4	Budžetas mokslininkams iš užsienio pritraukti	Vidiniai duomenys apie Tarybos biudžeto paskirstymą	Kiekybinis	Duomenys prieinami, tačiau neskelbiami
Žinių sklaidos ir išteklių srauto finansavimas	Atvykstančių ir išvykstančių mokslininkų, kurių mobilumas buvo finansuotas, skaičius / iš jų Lietuvos doktorantų ir jaunųjų tyrėjų studijų užsienyje finansavimas. Baigusiųjų doktorantūros studijas grįžimo finansavimas.	A5	Tarptautinis mobilumas	Tarptautinė duomenų bazė, metinė ataskaita	Kiekybinis	Duomenys prieinami
Bendradarbiavimo ir tinklaveikos bei išteklių srauto finansavimas	Su Tarybos parama paskelbtų mokslo publikacijų, prie kurių finansavimo prisidėjo užsienio agentūros, dalis	A6	Tarptautiniu mastu bendrai finansuotų mokslo publikacijų skaičius	Tarptautinė publikacijų duomenų bazė („CA WoS“ ir „Scopus“)	Kiekybinis	Duomenys prieinami
Valdymas ir procesai	Užsieniečių ekspertų / vertintojų dalis nuo bendro vertintojų skaičiaus	A7	Vertintojų profilis	Vidiniai Tarybos duomenys	Kiekybinis	Duomenys renkami
Programų atvirumas	1. Tarybos biudžetas, skiriamas užsieniečiams mokslininkams; 2. Tarybos finansuojamų programų / konkursų, kuriuose pareiškėjai gali būti užsieniečiai (individualūs tyrėjai ir institucijos), skaičius; 3. Finansuotų mokslo publikacijų, kurių autoriai vien užsieniečiai, skaičius	A8	Programų atvirumas	1. Vidiniai duomenys apie biudžeto paskirstymą; 2. Vidiniai duomenys apie pateiktų projektų atrankos procesus; 3. Tarptautinė publikacijų duomenų bazė („WoS“ ir „Scopus“)	Kiekybinis	Duomenys prieinami
Dalyvavimo sėkmingumas	Tarybos bendrai su kitomis šalimis / agentūromis vykdomų programų projektų sėkmė	A9	Projektų sėkmė	Vidiniai duomenys	Kiekybinis ir kokybinis	Duomenys prieinami
Tarptautinis matomumas	Tarybos finansuotų projektų indėlis sprendžiant globalias problemas (pvz., klimato kaitos, sveikatos apsaugos, energetikos srityse)	A10	Socialinis ir ekonominis poveikis	Tarptautinės duomenų bazės	Kokybinis	Duomenys prieinami

Tarybos finansuotų programų tarptautinis įvertinimas	Užsienio partnerių atsiliepimai apie Tarybos finansuotų projektų rezultatus	A11	Tarptautinis pripažinimas	Tikslinės apklausos	Kokybinis	Duomenys nerenkami
--	---	-----	---------------------------	---------------------	-----------	--------------------

Kriterijai detaliau

Kiekybiniai kriterijai (A1–A9) atspindi Tarybos veiklos tarptautiškumo efektyvumą, kokybiniai (A9–A11) – perspektyvumą.

A1. Biudžetas bendroms (su užsieniečiais) tyrimų programoms. Šis kriterijus padeda nustatyti, kokia bendro Tarybos mokslinių tyrimų biudžeto dalis skiriama tyrimų programoms su užsienio mokslininkais. Jis atskleidžia, kaip Taryba įgalina mokslinių tyrimų tarptautiškumą.

Duomenys Taryboje prieinami, tačiau nefiltruojami šio kriterijaus aspektu. Siūloma kaupti, analizuoti ir skelbti bei reguliariai atnaujinti duomenis Tarybos interneto svetainėje apie bendrą tyrimų programų, taip pat ir programų su tarptautiniais partneriais finansavimą bei pasiektus rodiklius.

A2. Straipsniai, mokslo publikacijos su užsienio bendraautoriais. Šis kriterijus padeda nustatyti, kokią Tarybos finansavimo dalį sudaro Lietuvos mokslininkų publikacijos su užsienio bendraautoriais bendrame finansuotų straipsnių kontekste ir parodo Lietuvos mokslininkų tarptautinio bendradarbiavimo rezultatyvumą ir kokybę. Užsienio mokslininkas identifikuojamas pagal afiliaciją.

Duomenys apie bendras Lietuvos mokslininkų ir užsienio autorių mokslines publikacijas prieinami tarptautinėse duomenų bazėse. Apie Tarybos finansavimą Lietuvos mokslininkų publikacijoms su užsienio autoriais pagal individualias vykdomas veiklas duomenų nėra.

Siūloma rinkti šiuos duomenis, juos skelbti ir reguliariai atnaujinti Tarybos interneto svetainėje.

A3. Tarptautinis jungtinis patentavimas. Šis kriterijus atskleidžia, kokią Tarybos finansavimo dalį sudaro Lietuvos mokslininkų kartu su užsienio mokslininkais užregistruoti patentai ir *spin-offai* bendrame finansuotų patentų ir *spin-offų* kontekste, ir parodo Lietuvos inovacijų ekosistemos brandą bei globalų konkurencingumą. Duomenys apie Lietuvos mokslininkų kartu su užsienio mokslininkais užregistruotus patentus prieinami tarptautinėje patentų ir straipsnių duomenų bazėje, informacijos apie Tarybos finansavimą, skirtą ir su užsienio mokslininkais užregistruotiems patentams, nėra.

Siūloma rinkti šiuos duomenis, papildant vidinę duomenų bazę rodikliais apie tarptautinį jungtinį patentavimą, ir reguliariai skelbti rezultatus Tarybos interneto svetainėje.

A4. Biudžetas mokslininkams iš užsienio pritraukti. Šis kriterijus padeda nustatyti, kokį tiesioginį finansavimą Taryba skiria užsienio mokslininkams įtraukti į Lietuvos mokslinių tyrimų ir inovacijų ekosistemą. Tai prisideda prie šalies mokslinio ir technologinio konkurencingumo ir tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimo.

Duomenis Taryba turi, tačiau jų dinamika neviešinama. Siūloma analizuoti mokslininkams iš užsienio pritraukti skirto finansavimo dinamiką ir jų mokslinės veiklos rezultatyvumą bei skelbti informaciją Tarybos interneto svetainėje.

A5. Tarptautinis mobilumas. Šis kriterijus padeda nustatyti, kokia Tarybos biudžeto dalis skiriama atvykstančių ir išvykstančių mokslininkų finansavimui, tarp jų ir doktorantų bei jaunųjų tyrėjų studijų užsienyje bei užsienyje baigusių studijas grįžimo ar atvykimo finansavimui ir karjerai, įskaitant karjeros dotacijas ir kt. Kriterijus atskleidžia, koku mastu Lietuvos mokslo tarptautiškumas stiprinamas per žinių, patirties ir ryšių mainus, kas kuria tarptautinio bendradarbiavimo pagrindą ir galimybes užsienyje dirbantiems Lietuvos mokslininkams grįžti karjeros tęsti Lietuvoje bei pritraukti globaliai konkurencingus mokslininkus ir stiprina šalies mokslinę ekosistemą.

Taryba turi duomenis apie biudžeto dalį, skiriamą atvykstančių ir išvykstančių mokslininkų finansavimui, tarp jų ir doktorantų bei jaunųjų tyrėjų (podoktorantūros) studijų užsienyje bei užsienyje baigusių studijas grįžimo finansavimui.

A6. Tarptautiniu mastu bendrai finansuotų mokslinių tyrimų rezultatas. Šis kriterijus padeda nustatyti, kokią Tarybos finansuotų straipsnių dalį sudaro straipsniai, prie kurių finansavimo prisidėjo užsienio agentūros. Tai prisideda prie Lietuvos mokslo sisteminės plėtros, stiprina tarptautinius ryšius ir gerina mokslinių tyrimų kokybę. Darbo grupei buvo pateikti duomenys iš „WoS“, kurie atskleidžia bendrai su kitomis agentūromis Tarybos finansuotus straipsnius.

A7. Vertintojų profilis. Šis kriterijus padeda nustatyti, kokią Tarybos organizuojamame mokslo rezultatų vertinime dalyvaujančių ekspertų dalį sudaro užsienio ekspertai. Tai parodo Lietuvos mokslinių tyrimų vertinimo kokybę, vertinimo tarptautinį prestižą ir integraciją į pasaulinę mokslinių tyrimų erdvę. Kai kuriose programose tikslinga kviesti vien užsienio vertintojus, ypač iš šalių, kuriose aukšti mokslo pasiekimai (pvz., Europoje: Vokietija (inžinerija, automobilių pramonė, atsinaujinanti energija, biotechnologijos), Šveicarija (farmacija, medicinos technologijos, finansų technologijos), Švedija (technologijos, IT, atsinaujinanti energija, biotechnologijos), Prancūzija (aviacijos ir kosmoso technologijos, branduolinė energetika, dirbtinis intelektas), Jungtinė Karalystė (biotechnologijos, dirbtinis intelektas, finansų technologijos, medicinos mokslai) ir kt., pasaulyje: Jungtinės Amerikos Valstijos (dirbtinis intelektas, kosmoso tyrimai, medicinos mokslai, informacinės technologijos), Japonija (robotika, automobilių inžinerija, elektronika, medžiagų mokslas) ir kt.).

Siūloma įvertinti šį rodiklį, vykdyti jo dinamikos stebėseną ir identifikuoti Tarybos finansuojamas programas, kurių vertinimui tikslinga kviesti tik ekspertus iš šalių, pasižyminčių aukštais mokslo pasiekimais.

Siūloma kasmet įvertinti šį rodiklį siekiant, kad į Lietuvos mokslo rezultatų vertinimą įsitrauktų vis daugiau aukščiausią vertinimo kompetenciją turinčių užsienio ekspertų.

A8. Programų atvirumas. Šis kriterijus parodo, kokį tiesioginį finansavimą Taryba skiria mokslininkams užsieniečiams, įskaitant dirbančius užsienyje, ir kokias galimybes sudaro užsieniečiams dalyvauti Tarybos programose. Šis finansavimas stiprina užsieniečių mokslininkų ir į užsienį išvykusių Lietuvos mokslininkų ryšį su Lietuvos mokslo ekosistema. Kriterijus taip pat atskleidžia pareiškėjų Tarybos finansuojamoms programoms (konkursams) iš užsienio dalį nuo visų finansuojamų projektų bei finansuojamų straipsnių, kurių autoriai vien užsieniečiai, dalį nuo bendro finansuojamų straipsnių skaičiaus. Naujose programose privaloma įtraukti užsienio mokslininkus į tyrėjų grupes, kitose (MIP) nei apribojimų, nei skatinimo nėra. Tarybos finansuojamuose projektuose šiuo metu negalima įdarbinti mokslininkų, dirbančių užsienyje.

Siūloma įvertinti šį kriterijų visose Tarybos finansuojamose programose (konkursuose) ir ieškoti galimybių finansuoti mokslininkus, dirbančius užsienyje, vykdyti jo dinamikos stebėseną, siekiant glaudesnio ir rezultatyvesnio Lietuvos mokslininkų bendradarbiavimo su užsienio kolegomis. Taip pat rekomenduojama Tarybai svarstyti būdus, kaip suteikti galimybę mokslininkams, dirbantiems užsienyje, įsitraukti į Lietuvos tyrėjų grupes.

A9. Projektų sėkmė. Šis kriterijus parodo Tarybos bendrai su kitomis šalimis (agentūromis) vykdomų programų laimėtų paraiškų santykį nuo bendro pateiktų paraiškų skaičiaus ir teikiamų paraiškų kokybę.

Duomenis apie projektų sėkmę Taryba turi (pateiktų ir laimėjusių paraiškų skaičius), didžiosios dalies programų sėkmės rodikliai viešai skelbiami.

Siūloma stebėti projektų sėkmės rodiklių dinamiką, kartu ir akademinės bendruomenės poreikį vykdomoms priemonėms, ieškoti būdų sėkmės rodikliui optimizuoti, slenkstinę ir didžiausią galimą sėkmę įvertinant pagal konkrečios programos pobūdį. Didelių konkursų atveju rekomenduotina per kitas programas finansuoti geros kokybės, tačiau dėl itin mažo sėkmės rodiklio nefinansuotas paraiškas. Mažų konkursų atveju siūlytina labiau viešinti bendradarbiavimo galimybes.

A10. Socialinis ir ekonominis poveikis. Šis kriterijus atskleidžia Tarybos finansuotų projektų indėlį sprendžiant globalias problemas (pvz., klimato kaitos, sveikatos apsaugos, energetikos srityse) ir atspindi Lietuvos mokslo bendruomenės įsitraukimą į šių problemų sprendimo procesą.

Duomenis Taryba turi. Jie taip pat prienami tarptautinėse duomenų bazėse. Projektų indėlio sprendžiant globalias problemas kokybinė analizė neatliekama.

Siūloma įtraukti šį kriterijų į projektų ataskaitas.

A11. Tarptautinis pripažinimas. Šis kriterijus atskleidžia užsienio partnerių nuomonę apie Tarybos finansuotų projektų rezultatus, publikacijų cituojamumą, bendrai vykdytus tarptautinius projektus. Tai stiprina Tarybos tarptautinį bendradarbiavimą ir integraciją į tarptautinę mokslo erdvę, skatina siekti aukštesnių rezultatų, įsitvirtinti tarptautinėje mokslo ir inovacijų rinkoje.

Duomenys nerenkami. Siūloma organizuoti projektų partnerių nuomonės apie Tarybos finansuotų projektų rezultatus apklausas, kaupti ir analizuoti gautą informaciją, išskirti partnerių įvardytas stipriąsias ir silpnąsias projektų rezultatų sritis ir supažindinti mokslo ir studijų institucijas su sėkmės ir nesėkmės pavyzdžiais, taip gerinant projektų įgyvendinimo kokybę.

Rekomenduojama Tarybai:

1. Nusistatyti Tarybos veiklos tarptautiškumo vertinimo efektyvumo ir perspektyvumo kriterijus;
2. Panaudojant nacionalines ir tarptautines duomenų bazines, Tarybos vidinius duomenis ir kitus informacijos šaltinius, rinkti, sisteminti ir analizuoti Tarybos veiklos tarptautiškumui vertinti reikalingus kiekybinius ir kokybinius duomenis;
3. Stebėti projektų sėkmės rodiklių dinamiką ir identifikuoti akademinės bendruomenės poreikį vykdomoms priemonėms. Ieškoti būdų, kaip optimizuoti sėkmės rodiklius. Didelių konkursų atveju rekomenduotina per kitas programas finansuoti geros kokybės, tačiau per konkrečią programą dėl didelio paraiškų skaičiaus nefinansuotas paraiškas. Mažų konkursų atveju siūlytina labiau viešinti bendradarbiavimo galimybes;
4. Projektų ataskaitas papildyti socialinio ir ekonominio poveikio kriterijumi, akcentuojant globalių problemų sprendimo aspektą;
5. Nuspręsti, kokius svarbiausius Tarybos veiklos tarptautiškumo rezultatus ir kaip dažnai skelbti Tarybos interneto svetainėje.

2. Geografinių Tarybos bendradarbiavimo kryptių efektyvumo ir perspektyvumo vertinimo kriterijai

Geografinių kryptių kriterijai, rekomenduojami Tarybai, išskirti remiantis nuostata, kad Taryba neveikia izoliuotai Lietuvos MTEPI ir institucinėje erdvėje ir yra bendros ekosistemos dalis. Siekiama derinti kriterijus iš apačios pagal realiai mokslo ir studijų institucijose vykstantį mokslininkų grupių bendradarbiavimą, šio bendradarbiavimo rezultatyvumą ir realų potencialumą; taip pat ir iš viršaus, remiantis ES MTEPI ir Lietuvos valstybės išskiriamais geografiniais prioritetais.

Šalys, su kuriomis gali būti plėtojamas bendradarbiavimas, suskirstytos į penkias grupes:

1. Geografinis, kultūrinis artimumas: Šiaurės ir Baltijos regionas. Tai geografiškai arčiausiai Lietuvos esančios šalys;
2. Europos erdvė. Aukšti mokslo pasiekimai. Vakarų Europos šalys, pasiekusios aukštą tarptautinio mokslo lygį ar turinčios tarptautines infrastruktūras;
3. Globalios erdvės šalys, aukšti mokslo pasiekimai (Šiaurės Amerika, Kanada);
4. Globalios erdvės šalys, aukšti mokslo pasiekimai (Azija);
5. Potencialas. Šalys, kurios stokoja mokslinių tyrimų lygio, bet turi didelį potencialą (posovietinės erdvės ir kitos šalys).

Kiekvieną galimą šalį, priklausančią šioms grupėms, siūloma vertinti pagal B1–B7 kriterijus ir nustatyti vertes: žemas, vidutiniškas, aukštas.

Su kuriomis konkrečiai šalimis iš šių grupių naudinga intensyvinti ar inicijuoti bendradarbiavimą, vertinti vykstančio bendradarbiavimo sėkmę, priklausytų nuo to, ar konkreti šalis tam tikroje vienoje ar keliose

mokslo kryptyse atitinka bent 5 kriterijus (iš B1–B7) pagal vidutinę arba aukštą vertę ir bent 3 kriterijus pagal aukštą vertę.

Atsižvelgiant į Lietuvos mažumą ir išteklių ribotumą, būtų naudinga vertinti ir rinktis bendradarbiauti pagal konkrečias mokslo kryptis.

2 lentelė. Tarybos geografinių krypčių kriterijai, nurodantys, kaip atrinkti šalis iš pirmiau identifikuotų grupių

Veiklos sritis	Kriterijaus matas	Kodas	Kriterijaus pavadinimas	Duomenų bazės ir kiti prieinami / galimi informacijos šaltiniai	Kriterijaus tipas (kiekybinis arba kokybinis)	Kriterijaus statusas (renkami duomenys / renkami kai kurie duomenys / duomenys nerenkami)
Mokslo lygis	Šalių įvertinimas pagal jų mokslo lygį bendrai / pasirinktoje veiklos / mokslo srityje	B1	Aukšti mokslo pasiekimai	Tarptautinės studijos	Kiekybinis ir kokybinis	Duomenys renkami
Mokslo potencialas	Šalių, neturinčių aukštų pasiekimų, įvertinimas pagal mokslo potencialą	B2	Mokslo potencialas	Tarptautinės studijos	Kiekybinis ir kokybinis	Duomenys renkami
Bendradarbiavimo trukmė	Šalių įvertinimas pagal esamą ilgalaikį bendradarbiavimą su Lietuvos mokslo ir studijų institucijomis bendrai / pasirinktoje veiklos / mokslo srityje	B3	Vykstantis ilgalaikis bendradarbiavimas	Duomenys apie vykstantį bendradarbiavimą mokslo ir studijų institucijose	Kiekybinis	Duomenys nerenkami
Bendradarbiavimo rezultatyvumas	Šalių įvertinimas pagal tai, ar Tarybos finansuojamų programų kontekste esama apčiuopiamų rezultatų	B4	Sėkmingo bendradarbiavimo rezultatai	Tarybos duomenys apie finansuotų bendrų paraiškų skaičių, projektų lygį ir rezultatyvumą	Kiekybinis	Duomenys fragmentiški
Bendradarbiavimo perspektyvumas	Šalių įvertinimas pagal neseniai užsimezgsį bendradarbiavimą su Lietuvos mokslo ir studijų institucijomis bendrai / pasirinktoje veiklos / mokslo srityje	B5	Užsimezgsio bendradarbiavimo perspektyvumas	Duomenys apie mokslininkų grupių stiprumą, prasidėjusio bendradarbiavimo intensyvumą	Kiekybinis	Duomenys nerenkami
Partnerystė ES MTEPI programose	Šalies (nepriklausančios ES) įvertinimas pagal tai, ar esama / numatoma jos partnerystė ES MTEPI	B6	Strateginė partnerė ES MTEPI dokumentuose	ES MTEPI programų ir agentūrų duomenys apie esamas ir numatomas strategines partnerystes	Kokybinis	Duomenys prieinami
Partnerystė valstybės mastu	Šalies įvertinimas, ar ji kaip strateginė partnerė įvardyta valstybės strateginiuose dokumentuose	B7	Strateginė valstybės partnerė	Valstybės strateginių dokumentų duomenys	Kokybinis	Duomenys prieinami

Kriterijai detaliau

B1. Aukšti mokslo pasiekimai. Šis kriterijus padeda nustatyti šalis, kurių pasiekimai yra aukšto tarptautinio lygio. Tarybos bendradarbiavimas su šiomis šalimis gali padėti Lietuvos mokslininkams ir jų grupėms naudotis šiuolaikine infrastruktūra, įgyvendinti aukšto lygio mokslinius tyrimus, drauge su šių šalių mokslininkais vykdant tyrimus laimėti tyrimo projektus, tapti matomiems, spręsti aktualiausius pasaulio iššūkius.

Siūloma naudotis šiais duomenimis: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) rengiama Mokslo, technologijų ir inovacijų apžvalga (angl. *OECD Science, Technology and Innovation Outlook*¹⁵), Pasaulio universitetų reitingais (angl. *QS World University Rankings*)¹⁶, Globaliu inovacijų indeksu (angl. *Global Innovation Index, GII*)¹⁷, „Web of Science“ ir „Scopus“ duomenų bazėmis.

B2. Mokslo potencialas. Šis kriterijus padeda nustatyti šalis, kurios nėra pasiekusios aukšto lygio mokslo pasiekimų, bet turi mokslinių tyrimų potencialą ar aukštų pasiekimų tam tikrose mokslo kryptyse. Bendradarbiaudami su šiomis šalimis Lietuvos mokslininkai gali pasinaudoti mokslo augimo galimybėmis, taip pat išnaudodami šį potencialą didinti Lietuvos mokslo lyderystę, stiprinti mokslinių tyrimų grupes ir auginti Lietuvos mokslo pajėgumus dalyvauti tarptautinėse programose.

Siūloma naudotis šiais duomenimis: EBPO Mokslo, technologijų ir inovacijų apžvalga, Technologijų pasiekimų indeksu (angl. *Technology Achievement Index, TAI*), Pasaulio Banko Žmogiškojo kapitalo indeksu (angl. *Human Capital Index*)¹⁸, „Web of Science“ ir „Scopus“ duomenų bazėmis.

B3. Vykstantis ilgalaikis bendradarbiavimas. Šis kriterijus atskleidžia esamą Lietuvos mokslo ir studijų institucijų ar paskirų mokslininkų grupių bendradarbiavimą, jų ilgalaikėje perspektyvoje jau gaunamą bendradarbiavimo su tam tikros šalies mokslo ir studijų institucijomis ar mokslininkų grupėmis naudą. Kriterijus atspindi jau vykstančią stabilią bendradarbiavimo sėkmę, kitų šalių mokslininkų nuostatas bendradarbiauti su Lietuvos mokslininkais ir jau esamą Lietuvos mokslininkų grupių integraciją į tarptautinę erdvę, kuo galėtų remtis ir Tarybos bendradarbiavimas.

Duomenys nerenkami. Siūlytina vykdyti periodinę anketinę mokslo ir studijų institucijų apklausą (kas 5 metus). Taip pat galima remtis „CA WoS“ ir „Scopus“ duomenų bazių duomenimis apie bendras Lietuvos ir užsienio mokslininkų publikacijas (pagal tam tikras šalis ir mokslo kryptis).

B4. Sėkmingi bendradarbiavimo rezultatai (atitinkamose mokslo kryptyse). Šis efektyvumo kriterijus atskleidžia, su kuriomis šalimis (tų šalių mokslininkų grupėmis) Lietuvos mokslininkų bendradarbiavimas buvo intensyviausias ir davė geriausių rezultatų pagal atitinkamų mokslo krypčių Tarybos kuriamas priemones: paraiškų skaičius tarptautinio bendradarbiavimo programose, laimėti bendri projektai, užregistruoti patentai.

Duomenis Taryba turi, tačiau bendra stebėseną nevykdoma. Darbo grupė, susipažinusi su įvairia medžiaga, nustatė tam tikras tendencijas, su kuriomis šalimis ir kuriose kryptyse ar veiklose vyksta intensyviausias bendradarbiavimas:

1. ES „Eureka“ 2014–2020 m.; Tarybos administruojamų dvišalių projektų duomenys;
2. Studentų mokslinės praktikos, podoktorantų atvykimo šalys (pvz., į podoktorantūros stažuotes daugiausia tyrėjų atvyksta iš Ukrainos, Pakistano, Indijos, Lenkijos);
3. Duomenys iš „WoS“ apie šalis, su kurių mokslininkais Lietuvos mokslininkai dažniausiai paskelbia bendras publikacijas. Duomenys neatskleidžia, kurios šių publikacijų visiškai ar iš dalies finansuotos Tarybos;
4. Duomenys iš „WoS“ duomenų bazių, atskleidžiantys, su kuriomis užsienio finansuojančiomis agentūromis bendrai finansuota daugiausia publikacijų. Vertinant konkrečias šalis, dominuoja Ispanijos Vyriausybė.

Remiantis šiais duomenimis būtų galima daryti tam tikras išvadas apie bendradarbiavimo su konkrečia šalimi rezultatyvumą. Pažymėtina, kad šie duomenys gana fragmentiški.

¹⁵ https://www.oecd.org/en/publications/oecd-science-technology-and-innovation-outlook-2023_0b55736e-en.html.

¹⁶ <https://www.topuniversities.com/qs-world-university-rankings>.

¹⁷ https://www.wipo.int/web/global-innovation-index/?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA9vS6BhA9EiwAJpnXw19_H2wOnCmv8dZRQclByrdmu0h9N_u1p6VDupDhnlVrX4eLCEE0XBoCvOIQAvD_BwE.

¹⁸ <https://datacatalog.worldbank.org/search/dataset/0038030>.

Atsižvelgiant į šį kriterijų rekomenduojama vykdyti nacionalinių ir tarptautinio bendradarbiavimo programų rezultatų stebėseną iki 3 metų pasibaigus projektams (tai numatant sutarčių sąlygose): vertinant, su kurių šalių mokslininkais (institucijomis) vyksta intensyviausias bendradarbiavimas, kokia bendradarbiavimo dinamika. Siūloma remtis pastarųjų 5 metų duomenimis.

B5. Užsimezgiusio bendradarbiavimo perspektyvumas. Šis kriterijus leidžia identifikuoti šalis, su kuriomis tik pastaraisiais metais užsimezgė bendradarbiavimas tarp Lietuvos mokslo ir studijų institucijų (mokslininkų grupių) ir tam tikrų užsienio valstybių mokslo ir studijų institucijų (mokslininkų grupių), ir šis bendradarbiavimas yra intensyvus.

Duomenys nerenkami. Bendradarbiavimo perspektyvumą leistų atskleisti: 1) ilgalaikė Tarybos programų bendradarbiavimo rezultatų stebėseną (B4), identifikuojant naujai atsiradusias šalis sėkmingo bendradarbiavimo žemėlapyje; 2) periodiškai vykdomos mokslo ir studijų institucijų apklausos (papildant B3 apklausas).

B6. Strateginė partnerė ES MTEPI dokumentuose. Šis kriterijus leidžia identifikuoti šalis (esančias už ES ribų), su kuriomis strateginė partnerystė numatyta ES MTEPI dokumentuose, jos įtrauktos į ES MTEPI finansuojamas programas. Bendradarbiavimas su tokiomis šalimis suteiktų galimybes Lietuvai įgyti strateginių tarptautinių partnerių, su kuriais būtų galima dalyvauti ES iniciatyvose.

Siūloma naudotis šiais duomenimis: „Europos horizontas“ (2021–2027)¹⁹, numatytos tarptautinio bendradarbiavimo kryptys, asocijuotos šalys, dvišalės sutartys; ES Komisijos komunikatas dėl pasaulinio požiūrio į mokslinius tyrimus ir inovacijas Europos tarptautinio bendradarbiavimo kintančiame pasaulyje strategija²⁰.

B7. Strateginė valstybės partnerė. Šis kriterijus leidžia identifikuoti šalis, kurios yra įvardytos kaip strateginės partnerės valstybės dokumentuose ir strategijose. Pagal šį kriterijų Tarybos bendradarbiavimas su tų šalių mokslinių tyrimų institucijomis mokslinių tyrimų srityje rezonuotų su valstybės strateginiais bendradarbiavimo prioritetais ir taip įgyvendintų strateginius valstybės tikslus. Taip pat siūloma atsižvelgti į šalis, kuriose gausi lietuvių diaspora ar vykdomos lituanistikos švietimo programos.

Bendro visai Lietuvos valstybei prioritetinių šalių sąrašo nėra. Siūloma naudotis duomenimis, kurie išryškina prioritetines šalis bendradarbiaujant inovacijų srityje (pvz., Ekonomikos ir inovacijų ministerija yra paskelbusi prioritetinių eksporto ir inovacijų rinkų sąrašą²¹), politinio bendradarbiavimo prioritetus (pvz., Lietuvos Respublikos Seimo rezoliucija dėl Lietuvos Respublikos užsienio ir Europos politikos ilgalaikių gairių bei tęstinumo, 2020²²), nedraugiškų Lietuvai valstybių sąrašais (pvz., Vyriausybės patvirtintas priešiš-
kų valstybių ir teritorijų sąrašas, 2022). Rekomenduojama atrinkti mokslo bendradarbiavimui tik tas šalis, kurių sąrašas rezonuoja su rezultatais, gautais atsižvelgiant į kitus kriterijus.

Rekomenduojama Tarybai:

1. Kas 5 metai (ar kilus poreikiui) remiantis visais geografinių krypčių kriterijais parengti Tarybos tarptautinio bendradarbiavimo geografinių krypčių žemėlapi. Iškilęs poreikis gali būti siejamas su staiga pasikeitusia geopolitine situacija. Žemėlapis leistų identifikuoti vykstančio bendradarbiavimo efektyvumą ir perspektyvumą, vertinant ES, valstybės prioritetus, pasiektus bendradarbiavimo rezultatus.
2. Rengiant žemėlapi reikėtų surinkti ir analizuoti duomenis (anketinė apklausa, „CA WoS“ ir „Scopus“ duomenys), apie mokslo ir studijų institucijų bendradarbiavimo su užsienio mokslo ir studijų institucijomis situaciją ir naudą (B3, B5).

¹⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.

²⁰ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2021%3A252%3AFIN>.

²¹ <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Inovacij%C5%B3%20%C5%BEem%C4%97lapis-%20valstyb%C4%97s.PNG>; 4-1119 Dėl Lietuvos Respublikos prioritetinių eksporto ir bendradarbiavimo inovacijų srityje rinkų sąraš...

²² <https://www.urm.lt/storage/main/public/uploads/2024/02/xiv-65.pdf>.

3. Taryba turėtų atlikti nacionalinių ir bendradarbiavimo programų rezultatų stebėseną (B4). Rekomenduojama aiškiai identifikuoti stebimus duomenis, į projektų sutartis galima įrašyti reikalavimą, kad tarptautinį bendradarbiavimą atskleidžiantys rezultatai būtų teikiami (pvz., privalomai registruojant eLABa talpykloje) ir bent 3 metus po to, kai baigiamas projektas.

Lietuvos mokslo ir studijų institucijoms teikta anketa

Institucijoms pateikti 5 klausimai:

1. Kokios tarptautinio bendradarbiavimo formos aktualiausios (efektyviausios) bendrai jūsų institucijoje (sureitinguokite nuo 1 (aktualiausia) iki 5):

1	2	3	4	5
Kita				

1. ES programos („Europos horizontas“) ir priemonės (Europos partnerystės, tarptautinės infrastruktūros, ESA, NASA, CERN ir t. t.)
2. Daugiašaliai MTEP projektai (ES šalys, Šiaurės šalys, EFTA šalys)
3. Dvišaliai MTEP projektai
4. Tyrėjų mobilumas
5. Doktorantūros projektai

Kita (įrašykite, jei norite išskirti kokią nors dabar vykdomą LMT priemonę, kuri labiausiai atitinka jūsų institucinius tarptautiškumo tikslus):

2. Kokios geografinės tarptautinio bendradarbiavimo kryptys aktualiausios bendrai jūsų institucijai (sureitinguokite nuo 1 (aktualiausia) iki 11 ir, jei reikia, įrašykite „Kita“):

1. ES programos ir priemonės

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kita										

2. Daugiašaliai MTEP projektai

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kita										

3. Dvišaliai MTEP projektai

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kita										

4. Tyrėjų mobilumas

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kita										

5. Doktorantūros projektai

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Kita										

1. Kaimyninės šalys (Latvija, Estija, Lenkija)
 2. Šiaurės ir Baltijos regiono šalys
 3. Rytų partnerystės šalys (Ukraina, Moldova, Užkaukazės šalys)
 4. Naujosios ES šalys („Widening“ šalys)
 5. Vakarų Europos ES šalys (Vokietija, Prancūzija, Beniliuksas, Austrija, Airija)
 6. Pietų Europos ES šalys (Portugalija, Ispanija, Italija, Graikija)
 7. Didžioji Britanija
 8. EFTA šalys (Islandija, Norvegija, Šveicarija, Lichtenšteinas)
 9. JAV
 10. Kanada
 11. Išsivysčiusios Rytų šalys (Japonija, Pietų Korėja, Taivanas)
- Kita (įrašykite taip pat tuo atveju, jei norite išskirti konkrečią šalį):

3. Kurioms mokslo sritims kurios tarptautinio bendradarbiavimo formos šiuo metu aktualiausias (sureitinguokite nuo 1 (aktualiausia) iki 6 ir įrašykite mokslo kryptis):

1. ES programos („Europos horizontas“) ir priemonės (Europos partnerystės, tarptautinės infrastruktūros, ESA, NASA, CERN ir t. t.)

1	2	3	4	5	6
Kryptys					

2. Daugiašaliai MTEP projektai (Šiaurės šalys, EFTA šalys)

1	2	3	4	5	6
Kryptys					

3. Dvišaliai MTEP projektai

1	2	3	4	5	6
Kryptys					

4. Tyrėjų mobilumas

1	2	3	4	5	6
Kryptys					

5. Doktorantūros projektai

1	2	3	4	5	6
Kryptys					

1. Gamtos mokslai
2. Technologijos mokslai
3. Medicinos ir sveikatos mokslai
4. Žemės ūkio mokslai
5. Socialiniai mokslai
6. Humanitariniai mokslai

Kryptys – mokslo kryptys, kurias norėtumėte išskirti (įrašykite):

4. Kurioms sritims kurios geografinės bendradarbiavimo kryptys ir formos (formų numeracijai žr. pirmą klausimą, geografinių sričių – antrą, mokslo sričių – trečią) aktualiausios (galite įrašyti po kelias bendradarbiavimo formas):

Geografinės kryptys	Mokslo sritys					
	1	2	3	4	7	6
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						

Kita, Jūsų nuomone, svarbi informacija apie tarptautinį bendradarbiavimą geografinių krypčių, formų ir mokslo sričių (krypčių) kontekste (įrašykite):

Vilnius, 2025